

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

דבר מלכות

יתרו - כ"ב שבט

שכאו"א יחליט להשפיע על עוד עשרה יהודים
שלש תקופות בנשיאות: עד י' שבט תש"י, מי"א שבט תשי"א, ומכ"ב שבט תשמ"ח

שיחות קודש

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל שליט"א

שניאורסאהן

מליובאוויטש

יוצא לאור על ידי מערכת

"אוצר החסידים"

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר מלך המשיח שליט"א

לזכרון

הרבנית הצדקנית

מרת חיי' מושקא

ע"ה ז"ל

בת כ"ק אדמו"ר

אור עולם

נזר ישראל ותפארתו

צדקת ה' עשה

ומשפטיו עם ישראל

ורבים השיב מעון

מרנא ורבנא יוסף יצחק

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

נפטרה ביום הרביעי פ' משפטים

כ"ב שבט, שנת ה'תשמ"ח

ת' נ' צ' ב' ה'

אשתו של כ"ק אדמו"ר מלך המשיח

משיחות ש"פ יתרו, כ"ף שבט ה'תשנ"ב

– תרגום מאידית –

ומסתבר לומר שהשינויים הפרטיים דב' הפעמים הם תוצאה מהחילוק הכללי ביניהם, כדלקמן.

ב. חילוק כללי ועיקרי בין הדברות הראשונות והדברות האחרונות – גם בפשטות הענינים – הוא, שהדברות הראשונות (כפ' יתרו) הם כפי שהקב"ה עצמו אומרם (במתן-תורה) – „וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר“⁶, והדברות האחרונות הם חלק מדברי משה⁷, כפי שמשה חזר

א. עשרת הדברות כתובים בתורה פעמיים – פעם ראשונה בפרשתנו, פרשת יתרו, והפעם השני' בספר משנה-תורה בפרשת ואתחנן⁸.

במיוחד צריך להבין את התוכן של ב' הפעמים: מכיון שעשרת הדברות הם עיקר ויסוד בכל התורה, וכוללים כל התורה כולה⁹, צריך לומר שב' הפעמים – ה„דברות“ הראשונות¹⁰ כפ' יתרו וה„דברות“ האחרונות¹¹ כפ' ואתחנן – מבטאים שני ענינים בתורה בכלל.

ובפרט שישנם כמה שינויים בין ה„דברות הראשונות“ (כפ' יתרו) וה„דברות האחרונות“ (כפ' ואתחנן), כמבואר במדרשי חז"ל¹² ובמפרשים¹³.

(1) כ, א ואילך.

(2) ה, ו ואילך.

(3) „כל תרי"ג מצוות בכלל עשרת הדברות הן ורבינו סעדי' פירש באזהרות שיסד לכל דבור ודבור מצות התלויות בו“ (פרש"י משפטים כד, יב). ותר"כ אותיות שבעשה"ד הן כנגד התרי"ג מצוות וז' מצוות דרבנן (ראה תורה שלימה חט"ו מילואים ס"א וע' רי ואילך), וש"ג. ובירושלמי שקלים פ"ו ה"א „בין כל דיבור ודיבור דקדוקי ואותיות“ של תורה. וראה תניא רפנ"ג: עשרת הדברות הן כללות התורה כולה.

(4) לשון חז"ל – „ב"ק ספ"ה (נד, ב. גה, א). ועוד. ובכמה מפרשים הלשון – „דברות ראשונות, דברות שניות“ (כלי יקר עה"פ פרשתנו כ, ה. ועוד).

(5) היינו, האחרונות כפי שנכתבו בתורה, כי „אחרונות וראשונות חדא מילתא היא“ (תוד"ה בהמתך – ב"ק נד, ב). וראה מפרשים שבהערה 7. ויש מפרשים ש„אחרונות“ נכתבו בלוחות האחרונות (ראה לקמן הערה 10).

(6) ב"ק שם. ועוד.

(7) ראב"ע (פרשתנו כ, א. ואתחנן ה, טו),

רמב"ן (פרשתנו כ, ה. ואתחנן ה, יב), כלי יקר

להביא את 770 הביתה!

כל מי שהיה ב-770 אי פעם, זוכר בודאי את שלל

הקובצים והעלונים המחולקים בכל ליל שבת קודש

כעת ניתן להשיג את חלקם ברשת האינטרנט, אצלך בבית!

קבצים גרפיים וקבצי טקסט:

דבר מלכות: שיחות כ"ק אד"ש מה"מ מהשנים תנש"א-תשנ"ב.

יחי המלך: קונטרס שבועי, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

המעשה הוא העיקר: לקט הוראות למעשה בפועל משיחות כ"ק אד"ש מה"מ (החל משנת תשמ"ח).

שיחת הגאולה: גיליון שבועי של ימות המשיח, בהוצאת „האגודה למען הגאולה האמיתית והשלימה“.

מעייני חיי: גיליון שבועי לילדים, בהוצאת „מכון לוי יצחק“ בכפר חב"ד ב'.

האמונה הטהורה: גיליון שבועי בעניני אחרית הימים.

קבצים גרפיים בלבד:

לקוטי שיחות: שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ היו"ל לקראת כל שבת ב-770,

על-ידי „ועד להפצת שיחות“.

חדש לקוטי שיחות (מתורגם): שיחה מוגהת של כ"ק אד"ש מה"מ הנדפס בספרי

לקוטי שיחות, בהוצאת „מכון לוי יצחק“ בכפר חב"ד ב'.

הקהיל קהילות: גיליון שבועי מתורתו של משיח בעניני הקהלות קהילות בשבת,

בהוצאת צא"ח העולמית, ניו-יורק.

קבצי טקסט בלבד:

פנימיות: ירחון לבני הישיבות, בהוצאת מרכז את"ה בארץ הקודש.

ליקוט ניגונים: שתי חוברות על הניגונים שניגן וביאר כ"ק אד"ש מה"מ, בהוצאת קה"ת (תשנ"ב).

דרך הישרה: (אידיש) קונטרס מיוחד לילדים, הכולל שיחות-קודש בעניני גאולה ומשיח.

לעבן מיט דער צייט: (אידיש) קטעים לפרשת השבוע מתוך הספר, בהוצאת ישיבת

„אהלי תורה“, ניו-יורק.

דבר תורה: (אידיש) דף שבועי לילדים, היו"ל על-ידי מוסד חינוך „אהלי תורה“, ניו-יורק.

כמו-כן ניתן להוריד באתר את „קונטרס בית רבינו שבבבל“

ושיחת ש"פ שופטים התנש"א

מדור מיוחד לספרים וחברות באנגלית בעניני גאולה ומשיח!

האתר מנוהל ע"י הרה"ת ר' יוסף-יצחק הלוי שגלוב

וכתובתו: <http://www.moshiach.net/blind>

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד!

- מוכן שב' האופנים באמירת עשרת הדברות (דבר ה' עצמו, ודבר ה' כפי שנמסר ע"י משה) ישנם בכל עניני התורה, ובעבודת היהודי בלימוד התורה וקיום המצוות בכלל, במשך כל הזמנים.

ובפרט ע"פ דברי חז"ל שלימוד התורה צריך להיות באופן שבכל יום יהיו בעיניך חדשים¹⁷, בדיוק כמו שהי' בפעם הראשונה (שלכן אומרים בברכת התורה „נותן התורה” - לשון הוה¹⁸), עד ש„מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע”¹⁹ - מוכן, שב' אופנים אלו באמירת עשרת הדברות, צריכים להיות בעבודת האדם בכל יום ויום.

וצריך ביאור: מה מתוסף ע"י הדברות האחרונות שאמר משה לגבי הדברות הראשונות שבנ"י שמעו מהקב"ה בעצמו?²⁰

ג. ויש לומר הביאור בזה:

בתורה ישנם בכללות ב' דרגות:

(א) תורה מצד עצמה היא „חמדה”²⁰ גנוזה שגנוזה לך. קודם שנברא העולם²¹, להיותה חכמתו ורצונו של הקב"ה²², עד שהתורה היא דבר אחד עם עצמותו ית' - „אורייתא וקוב"ה כולא חד”²³,

17) ראה פרש"י פרשתנו יט, א. עקב יא, יג. תבוא כו, טו.

18) של"ה כה, א. לקו"ת תוריע כג, א. מאמרי אדהאמ"צ שמות ח"א ע' קעה. וש"נ.

19) ברכות כב, א.

20) שבת פח, ב.

21) ואדרבה: כל העולם נברא על ידי התורה (ראה ב"ר בתהלתו. ח"ב קסא, ריש ע"ב) ובשביל התורה (פרש"י ר"פ בראשית. ובכ"מ).

22) ראה תניא פ"ד"ה.

23) תניא פ"ד ורפכ"ג בשם הוהר. וראה הנסמן במאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' רפה. וראה ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ז ת"ו (כא, ב). תכ"ב (סד), א. לקו"ת נצבים מו, ב. ועוד.

עליהם¹¹ (בשנת הארבעים) בספר משנה תורה¹² („אלה¹³ הדברים אשר דיבר משה”¹⁴).

והיות שב' הדברות - הם חלק מהתורה הנצחית¹⁵, ותורה מלשון הוראה¹⁶

הראשונות).

ולמעשה, שגם לפי הפירוש שדברות הראשונות היו על לוחות הראשונות ודברות האחרונות על לוחות האחרונות (לקח טוב תשא לד, א. ואתחנן ה, יב. וכן משמע בב"ק נה, א. וראה פני יהושע שם. פנים יפות תשא לד, א. תו"ש תשא שם אות כ. ובמילואים ס"ד פ"ו (ע' קסא) - הרי החילוק ביניהם הוא שלוחות הראשונות הם „מעשה אלקים” ו„מכתב אלקים” (תשא לב, טז), ולוחות אחרונות הם מעשה נושה (ראה תשא לד, א. עקב י, א).

11) ראה רש"י סנהדרין נו, ב ד"ה כאשר צוך: משה לא מאליו הי' שונה להם משנה תורה כו' אלא כמו שקבלה הוא והי' חוזר ומגיד להם, וכל מה שכתוב בדברות האחרונות הי' כתוב בלוחות וכן שמעו בסיני (וראה גם תוד"ה כאשר צוך - שבת פז, ב). וראה בפ"י הרמב"ן (פרשתנו כ, ה. ואתחנן ה, יא-יב), ועד"ז בפ"י הגור אר"י (יתרו וואתחנן שם), וראה גם פ"י הרא"ם שם - שבדברות האחרונות חזר משה על דברות הראשונות (ששמעו בני"י מהקב"ה עצמו), והוסיף פירוש בהן („ודואי משנה תורה לאוסופי אתא” - גו"א שם), כמו „שמור את יום השבת” (במקום „זכור” שנאמר בדברות הראשונות), שהרי „זכור” ושמור בדיבור אחד נאמרו” (כבהערה הקודמת. הובא בפרש"י פרשתנו כ, א. וואתחנן שם).

12) ועפ"ז מבוארים כמה שינויים בין דברות הראשונות ודברות האחרונות (ראה פני יהושע שם), כמו: השינוי ד„שמור” לגבי „זכור” (ראה מקומות שבהערה הקודמת. ש"ך עה"ת פרשתנו כ, ח). ההוספה של „כאשר צוך” (במצות שבת ובמצות כיבוד אב ואם). ועוד.

13) ר"פ דברים.

14) שמשנה תורה משה מפי עצמו אמרה (וברוח הקודש) - מגילה לא, ב (ובתוס'). ח"ג רסא, א. ועוד. וראה לקו"ש ח"ט ע' 9 ואילך. וש"נ. משא"כ ארבעה ספרים הראשונים הם „מפי הגבורה” (מגילה שם).

15) תניא רפ"ו. ובכ"מ.

16) ראה רד"ק לתהלים יט, ת. ועוד. וראה ח"ג נג, ב.

מוקדש להתגלותו המיידית לעיני בשר של כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח שליט"א למטה מעשרה טפחים ומתוך חיים נצחיים ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו תיכף ומיד ממש

*

לעילוי נשמת

מרת דינה רייזעל בת ר' יצחק אהרן ע"ה ציקמאן
נפטרה ביום כ"ה שבט ה'תשמ"ה

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י בנה

הרה"ת ר' אהרן וואלף וזוגתו מרת פולניה
ומשפחתם שיחיו ציקמאן

* * *

לעילוי נשמת

מרת רייזיל בת ר' חיים בנימין הלוי ע"ה עסטולין
נפטרה ביום כ"ו שבט ה'תשנ"ו

ת. נ. צ. ב. ה.

*

נדפס ע"י יו"ח שיחיו

לשנת ברכה והצלחה בכל מכל כל

והעיקר התגלות כ"ק אדמו"ר מלך המשיח ממ"ש נאו!

*

היי שותף בהפצת "דבר מלכות"

לחשיג השיחות, להקדשות ולפרטים נוספים טל.: 753-6844 (718)

הוכן לדפוס ע"י

יוסף יצחק הלוי בן אסתר שינדל

יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

כתובתנו באינטרנט: <http://www.torah4blind.org>

(ב) לאחר מכן התורה, נסעה וירדה בסתר המדרגות ממדרגה למדרגה בהשתלשלות העולמות עד שנתלבשה בדברים גשמיים וענייני עולם הזה כו"²⁴. ובמתן-תורה ניתנה התורה לבני למטה בארץ דוקא (עד שהתורה, לא בשמים היא"²⁵), שבני נשמות בגופים צריכים ללמוד תורה ולפסוק שאלות ע"פ שכלם והבנתם הם (בשכל דלמטה). להשתמש בתורה ומצוות כדי להפוך את העולם הגשמי ולעשותו דירה לו יתברך בתחתונים²⁶.

ד. מב' דרגות אלו בתורה באים גם ב' עניינים שצריכים להיות בלימוד התורה של יהודי:

(א) הידיעה וההכרה שהתורה היא חכמתו ורצונו ית', למעלה מכל ענייני העולם כולל שכל האדם – מבטאת את הרגש הביטול של האדם הלומד להקב"ה. ושלפני הלימוד עליו לברך ברכת התורה²⁷ ("ברוך אתה ה' כו' ונתן לנו את תורתו"), "אע"פ שאינו מבין אפילו פירוש המלות" (בתושב"כ)²⁸.

יתירה מזו: הביטול שלו צריך להיות עד כדי כך, שאינו מרגיש את עצמו כמציאות בפ"ע, אלא כדי לבטא את דבר ה' שבתורה – כמ"ש²⁹ "תען לשוני אמרתך", "שהתורה היא אמרתך אלא שלשוני תען כעונה אחר האומר מה שהוא אומר"³⁰. היינו, שנוסף ע"ז ש"כל הקורא

ושונה הקב"ה קורא ושונה כנגדו"³¹ (שקריאתו ולימודו בתורה גורמת כביכול את קריאת ולימוד הקב"ה), הרי יתירה מזו: דיבור האדם עצמו הוא דיבורו של הקב"ה, באופן ד"אדני שפתי תפתח ופי יגיד תהלתך"³², "דברי אשר שמתו בפיו"³³, ע"ד שכינה מדברת מתוך גרונו³⁴!

ולכן אומרים הו"ל, "מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע" ("שלכאורה אינו מובן דמיון זה מה להלן כו' אף כאן כו' שהרי במעמד הר סיני וכל העם רואים את הקולות³⁵ ופב"פ דיבר ה'³⁶ משא"כ בעסק התורה של כל אדם כשלומד בפני עצמו"³⁰) – כי "גם העסק התורה שבכל א' ובכל זמן הוא דבר ה' ממש שנאמר למשה מסיני (וידבר אלוקים את כל הדברים האלה)", ועל ידי זה תפול עליו אימה ויראה כאלו קבלה היום מהר סיני"³⁰.

(ב) הידיעה שהתורה ניתנה למטה בארץ דוקא, אליו כנשמה בגוף – מגלה אצל יהודי שצריכה להיות מציאות של אדם, ושהוא ילמד תורה וישתדל להבין בשכלו את התורה שלומד, עד לאופן שתורת ה' (שנקראת על שמו של הקב"ה) "נקראת על שמו"³⁷ של האדם ("תורתו"³⁸), "תורה דילי" היא"³⁹ (ולכן

לעילוי נשמת

ותיק וחסיד אי"א עוסק בצ"צ באמונה
מסור ונתון לעשות צדקה וחסד
בעל מעשים ומרץ רוב פעלים
הרה"ח התמים ר' שניאור זלמן ע"ה
בן הרה"ח התמים ר' יצחק אלחנן הלוי הי"ד
שגלוב
מקושר מאוד לכ"ק אדמו"ר מה"מ מליובאוויטש
ממיסדי ומנהלי הארגון "פרי"
לקרב את היהודים עולי רוסיא לאביהם שבשמים
ולהכניסם בבריתו של אאע"ה
המדריך והמשפיע שלהם ורבים השיב מעון
הפיץ תורה ע"י שיעוריו הרבים
ממנהלי ופעילי מבצע תפילין וכו'
השקיע כוחות רבים לטובת שכונת המלך
ולחיזוק כבוד רבני ליובאוויטש
זכה להעמיד דורות חסידים ואנשי מעשה
נפטר בשם טוב
כ"א תמוז ה'תשס"ו
ת' נ' צ' ב' ה'

(31) ראה תדבאר פ"ח. יל"ש איכה רמו תתלד.

(32) תהלים נא, יז.

(33) ישעי' נט, כא.

(34) נסמן בלקו"ש ח"ד ע' 1087 הערה 5.

(35) פרשתנו כ, טו.

(36) ואתחנן ה, ד.

(37) ע"ז יש, א.

(38) תהלים א, ב.

(39) קידושין לב, ריש ע"ב (וראה בפרש"י שם).

(24) תניא פ"ד (ח, ב).

(25) נצבים ל, יב. ב"מ נט, ב.

(26) ראה תנחומא נשא טז. שם בהוקותי ג.

במדבר פ"ג, ו. תניא רפ"ו.

(27) ראה ב"ח או"ח סמ"ז.

(28) הלי' ת"ת לאדה"ז ספ"ב. וש"ג.

(29) תהלים קיט, קעב.

(30) תו"א פרשתנו טז, ב.

העיקרים – שכן תהי' לנו בפועל, ותיכף ומיד ממש, ובפרט בכואנו מכ"ב שבט, „בך יברך ישראל“ – שבזכות ובשכר נשים צדקניות, יגאלו כבר כל בני בגאולה האמיתית והשלימה,

הקיצו ורננו שוכני עפר, ובתוכם – כ"ק מו"ח אדמו"ר ובתו הנפטרות, עם כל הצדיקים והצדקניות וכל הנשמות בכלל, וביחד עם כל בני שני שני שני עכשיו נשמות בגופים – לאריכות ימים ושנים טובות, נשמה בריאה בגוף בריא – עוברים, בלי שום הפסק כלל, לחיים

122 באור ליום ב' פ' משפטים, כ"ב שבט, חילק כ"ק אדמו"ר שליט"א לכו"א: „קובץ כ"ב שבט“, פרוסת „לעקאה“, שטר של המש דולר (לתתו (או חילופו) לצדקה). ואולי הוא גם כנגד הג' קיום התורה (הקובץ), עבודה „לחמי לאשי“, ודוגמתו – לעקאה, וגמ"ח (צדקה). ובמספר של חמש – ר"ת של שם הנפטרות. המו"ל.

התלבשות – „הלך בנימוסי“, להתנהג לפי מנהגי ונימוסי המקום, שדוקא או שייך שיתיישב במקום הזה באופן שיעשה דירתו, ע"י ניצול מנהגי ונימוסי המקום לעשות את דירתו ולהרחיבה ולעשותה נאה יותר וכו' (משא"כ אם נמצא במקום שני, או אפילו במקום זה אך באופן שאינו מנהגי בנימוסי, אין ביכלתו להיות לו שם דירה).

ועד"ז בנמשל: בכדי לעשות דירה בתחתונים לא יכול יהודי להשאיר נשמה למעלה, אלא עליו, יחד עם התורה, לרדת למקום ומצב של התחתונים, ולהתנהג שם לפי מנהגי ונימוסי המקום (התחתונים) ע"פ הוראות התורה, ואותם גופא לנצל לעשיית הדירה לו יתברך.

ו. ויש לומר שהכח לב' הענינים – הן בלימוד התורה והן בהעבודה דדירה בתחתונים – מגיע מב' סוגי הדברות:

ה„דברות הראשונות“ – „וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר“ – נותנים לבני את הכח שבכל התורה יהי אצלם ביטול „לדבר ה' המדבר בפייהם ולהיות רק כעונה אחר האומר“³⁰.

כמבואר⁴⁴ הפירוש בתיבת „וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר“ – „דלכאורה³⁰ מלת לאמר אין לה הבנה ואינה כמו כל לאמר שבמקרא שפי' לאמר לזולתו, משא"כ בעשרת הדברות א"א לפרש כך שהרי כל ישראל שמעו פנים בפנים דבר ה'“³⁶ את אשר ישנו פה ואת אשר איננו פה“⁴⁵ [במעמד הר סיני היו נשמות כל הדורות⁴⁶, גם

„הרב שמחל על כבודו כבודו מחול“⁴⁰, הוא נעשה בעה"ב (כביכול) על התורה.

ה. וכתוצאה מכך ישנם ב' ענינים עד"ז בתכלית נתינת התורה והמצוות למטה – לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, שזה נפעל ע"י תורה ומצוות:

(א) שיהי' „דירה לו יתברך“, שלכך יש צורך בתורה – „אורייתא וקוב"ה כולא חד“ – שתפעל המשכת וגילוי עצמותו ית'⁴¹.

(ב) שתהי' מציאות של „תחתונים“, ויהודי – נשמה בגוף – הנמצא, יחד עם התורה שירדה למטה⁴², בתחתונים, ומתנהג לפי גדרי ומנהגי ה„תחתונים“, בכדי שיוכל לעשות שם (בתחתונים) כפי שהם נשארים בגדרם ומהותם דירה לו יתברך, ע"י ניצול גדרי והנהגות אלו גופא ע"פ הוראות התורה, לעשותם דירה לקב"ה.

כפשטות ענין הדירה: בכדי לעשות דירה במקום מסויים ועם דברים מסויים (תחתונים), צריך להיות „אולת לקראת (ויתירה מזו –) הלך בנימוסי“⁴³: צריך ללכת ולהתיישב במקום הזה („אולת לקראת“), ויתירה מזו – באופן

(40) שם לא, סע"א.

(41) „דירה לו ית'“ – לו לעצמותו (סה"מ תקס"ה ח"א ע' תפט. הנסמן בסה"מ מלוקט ח"ב ע' רמא הערה 32).

(42) בכללות מבואר, שע"י ענין התורה (שגם בירידתה למטה אינה מתלבשת בדברים גשמיים) נעשה הדירה לו ית' (המשכת עצמותו ית'), וע"י המצוות נפעלת ההמשכה בתחתונים (ראה לקו"ש חט"ז ע' 440 ואילך. וש"נ). אבל, מכיון שהמשכת כל הענינים היא ע"י התורה, מובן, שבפרטיות יותר, גם ההמשכה בתחתונים היא ע"י התורה עצמה, דרגת התורה שירדה למטה.

(43) שמו"ר פמ"ז, ה. ועד"ז בב"ר פמ"ח, יד. וראה ב"מ פז, ב. – וראה גם שיחת ש"פ וישב – סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 174 (לעיל ע' 124) ואילך.

(44) תו"א שם. לקו"ת שה"ש מב, א. ובכ"מ.

(45) נצבים כט, יד.

(46) פדר"א פמ"א. שמו"ר ספכ"ח. תנחומא פקודי ג. נצבים ג. וז"ב צא, א. וז"ב פג, ב. תקו"ז תמ"ט (פו, א).

נשמות הגרים⁴⁷!?

אלא שהפירוש ב"לאמר" כאן הוא – שע"י, וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר" הוא נתן את הכה לבנ"י בכל הדורות שהלימוד שלהם בכל דברי התורה (שכולם נכללים ב"את כל הדברים האלה"⁴⁸) יהי באופן של "לאמר מה שכבר נאמרה"⁴⁹, שהיהודי אומר (לא את המילים שלו, אלא) "דבר ה' ממש שנאמר למשה מסיני"⁵⁰, "תען לשוני אמרתך".

וה"דברות האחרונות" שמשוה – הממוצע המחבר "בין ה' וביניכם"⁴⁹ (בהיותו "איש האלקים"⁵⁰, כנשמה בגוף למטה) – חזר ואמר, נותנים ליהודי בהיותו נשמה בגוף את הכה ובפרט ע"י בחי' משה שבקרב⁵¹, שהוא יוכל ללמוד תורה בהבנה והשגה של שכל האדם למטה.

ועד"ז – מקבלים מכך את הכה לעשות דירה לו יתברך בתחתונים, הן בנוגע ליהודי עצמו [כידוע⁵² שעיקר הענין ד"דירה בתחתונים" הוא (ומתחיל) בנוגע לבנ"י, "לדור ולשכון בנש"י כו' שיהיו כנס"י מכוון לשבתו ית' כו"⁵³ – שכן מכיון ש"ישראל וקוב"ה כולא חד", הרי בנ"י הם ה"דירה" האמיתית לעצמותו

ית', בהיותם כביכול דבר אחד עם עצמות, אלא שזה מתגלה ע"י עבודתם (בתחתונים), עד שנמשך מזה גם הכה לעשות דירה בתחתונים בעולם:

(א) בנוסח "וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר" בדברות הראשונות ניתן הכה לעשות "דירה לו יתברך", לו לעצמותו⁵⁴, (וב) אמירת עשרת הדברות ע"י משה רבינו – נותנת את הכה לפעול זאת ב"תחתונים", בגדרם הם, כי משה נמצא למטה, "אזלת לקרתא הלך בנימוסי"⁵⁵.

ז. הטעם לכך שיש צורך ב' הדברות – הראשונות והאחרונות – הוא, כי בכל אחד מהם ישנה מעלה:

המעלה ד"וידבר אלקים גו" – היא – גילוי והמשכת הדברות מעצמותו ומחותו יתברך בלי ממוצעים כלל, אפילו לא ע"י הממוצע דמשה רבינו ("איש האלקים").

דהגם שמשוה הוא ממוצע המחבר שמעביר את דבר השם באופן ד"שכינה מדברת מתוך גרונו"⁵⁴, "בלי שום הרגש כלל כ"א דבר ה' ה' מדבר"⁵⁵, בדרך מעבר ולא בדרך התלבשות⁵⁶ – אעפ"כ "המעבר פועל ג"כ", והיו זקוקים למשה, כי "מפי הקב"ה בעצמו לא ה' יכולים לקבל כו", "משא"כ ע"י משה, "עם היות

47 ראה לקו"ש חכ"ח ע' 242 הערה 22.

48 ראה חגיגה ג, ב ובכמה מדח"ל – הובאו בלקו"ת במדבר טו, ג. וראה לעיל הערה 3.

49 ואתחנן ה, ה. וראה בארוכה ד"ה פנים בפנים תרנ"ט (ע' קצ ואילך).

50 תהלים צד"ק, א. וראה מדרש תהלים (באבער) עה"פ. דבר פ"א, ד. – וראה בארוכה שיחת ש"פ צו (סה"ש תנש"א ח"א ע' 395 ואילך), וברכת י"א ניסן תנש"א. (שם ע' 412 ואילך). וש"ב.

51 תניא רפמ"ב.

52 ראה לקו"ש חט"ו ע' 477 ואילך. וש"ב.

53 המשך תרס"ו ס"ע תסח. ובכ"מ.

כולל – ע"ז שמכניסים בבית, ובכל חדר בבית – ענינים של תורה, תפלה וגמילות חסדים, וכמו"כ לוודא שלכל ילד בבית יהי ברשותו הפרטית: חומש (וספרי תורה אחרים), סידור, קופת-צדקה, ומה טוב – גם תניא קטן פרטי.

ובכללות – לקבל החלטות טובות להוסיף ולחזק את שטח החינוך של בני ובנות ישראל, החל מקטני קטנים (כנ"ל),

ועוד וגם זה עיקר – בפרט בדורנו זה, ובמיוחד – אצל השלוחות תחיינה – להשפיע על נשים ובנות נוספות, בכל עניני תורה ומצוות ויהדות, הפצת התורה והיהדות, בכל שלשת הקוים של תורה עבודה וגמילות חסדים, והפצת המעיינות חוצה.

ובפרט כשישנו הכה מכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו ומבית הכנסת ובית המדרש ובית מעשים טובים שלו (שבו אנו נמצאים כעת), שכאן הוא עסק (בעשר שנים האחרונות בחיים חיותו בעלמא דין) בתורה עבודה וגמילות חסדים, ובהדגשה – בכל שלשת הענינים, ובהפצת המעיינות חוצה, וזה נמשך אח"כ ע"י כל אחד ואחת, ובאופן דמעלין בקודש, גם לאחרי זה, והולך ומוסיף ואור⁵¹;

כולל ועיקר – בזמננו זה, הרגעים האחרונים לפני הגאולה – להתעורר בעצמן ולעורר את כל נשי ובנות ישראל אודות גודל הזכות דנשי ובנות ישראל להבאת הגאולה האמיתית והשלימה תיכף ומיד ממש, שבאה "בשכר נשים צדקניות שיש בדור", כנ"ל.

יח. ויהי רצון – והוא העיקר מכל

לנשי ובנות ישראל שליחות מיוחדת לעשות שתהי' "דירה נאה" עם "כלים נאים",

החל ע"י קיום וחיזוק ג' מצוות הנ"ל שניתנו להן במיוחד בדירה הפרטית שלהן, כשרות האכילה ושתי', טהרת המשפחה, ונרות שבת קודש ויו"ט, כולל – ההשתדלות שגם ילדות קטנות (משהגיעו לידי הבנה) ידליקו נרות (לפני אימם, בכדי שהאם תוכל לסייע להן כו').

וכמו"כ גם – לראות להשפיע על עוד נשי ובנות ישראל שאף הן יקיימו ויחזקו את המצוות האמורות.

ובכללות – מוטל עליהן חלק עיקרי באחריות וזכות דעשיית דירה לו יתברך בתחתונים, דירה נאה עם כלים נאים – "ועשו⁵¹ לי מקדש ושכנתי בתוכם"⁵¹, בתוך כל אחד ואחת מישראל⁵¹, החל בעצמן ובביתהן הפרטיים, לעשותם משכן ומקדש לה', בית תורה תפלה וגמילות חסדים (כמדובר כמ"פ⁵²), ע"י התנהגותן האישית – וכך לחנך גם את הילדים ואת ובני הבית – כראוי ל"משכן" ו"מקדש" לה', ובפרט משכן ומקדש נאה,

117 תרומה כה, ח.

118 כידוע שגם הנשים השתתפו בנדבת המשכן. ואדרבה – "הן היו שם בראשונה והאנשים נטפלו להן" (ויקהל לה, כב וברמב"ן עה"פ). וראה בארוכה "קובץ כ"ב שבט" ע' 7 ואילך (לקו"ד ח"ג תקע"א, ב ואילך).

119 אלשיך עה"פ קרוב לסופו (ר"ה עוד יתכן). ראשית חכמה שער האהבה פ"ו קרוב לתחלתו. של"ה (סט), א. רא, א. שנה, ב. שנו, ב. ובכ"מ). וראה לקו"ש חל"ו ע' 128 ואילך.

120 ראה סה"ש תשמ"ז – שיחות ש"פ תרומה תשמ"ז. מכתבי, בין יו"ד וט"ו שבט ה'תשמ"ז (לקו"ש חכ"ו ע' 414 ואילך. שם ע' 420. ובתרגום ללה"ק: חל"א ע' 237 ואילך. שם ע' 242). ובכ"מ.

121 ראה הערה הבאה.

ועד"ו גם ברוחניות הענינים - ש"דירה נאה" תלוי בכך שתהי הן העבודה ד"ח"י" - חיות פנימי וכחות פנימיים, והן העבודה ד"מושקא" - כחות המקיפים, עד ליחידה שבנפש, הענין דתענוג (נאה).

שזה פועל, שנוסף להיותה דירה בתחתונים בכלל (שהיא בטילה, לו יתברך"), היא נעשית, "דירה נאה" (כפי שזה גם בפשטות הענין, שהריח נאה של "מושקא" פועל שבכל הבית יהי ריח ורוח נאה), נוי כזה אשר משיב את הנפש והנשמה הנית ממנו, וזה מרחיב דעתו של אדם - ה"ז מחדיר (ובפרט ביחד עם נרות שבת קודש ויו"ט) אור חדש וחיות חדשה בכל בני הבית ובכל הדירה כולה, עד - בכל העולם כולו ובכל סדר ההשתלשלות,

כולל ומתחיל - מהנאה ותענוג אצל בעל הדירה האמיתי, הקב"ה (ש"נתאווה" שתהי עבורו דירה בתחתונים¹¹²),

עד - השלימות של "אורו¹¹³ של משיח" ו"רוחו¹¹⁴ של מלך המשיח¹¹⁵", בגאולה האמיתית והשלימה, שבאה

[שם] מתוקנת לשבתות וימים טובים כו", להתענג ולברך על הריח והשלים ק' ברכות" (פי' מהר"ו לויק"ר שם).

112) ויש לומר, ש"ע"י עשיית הדירה בתחתונים מתוך תענוג והנאה (ענין הריח), ניתוסף במילוי ה"נתאווה" . דירה בתחתונים - כי ע"ז נעשה בתחתונים (מצד ענינם הם) מעין "כלי", "דירה" לגילוי התענוג (נתאווה) שלמעלה.

113) זר ח"ג לר, ב. נת' בלקוטי לוי"צ לח"ג ע' ריט ואילך.

114) ב"ר פ"ב, ד. פ"ח, א. וראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 131 (לעיל ע' 84).

115) ולהעיר ש"משיח" הוא הר"ת של שם הנפטר בצירוף יו"ד (ר"ת שני שמותיו של אבי, כ"ק מו"ח אדמו"ר. ויום ההילולא שלו הוא ביו"ד שבט, וגם תוכן עבודתו הי' בענין העשירי,

בשכר נשים צדקניות בישראל¹¹⁶, כנ"ל. ועפ"ז יש לומר, שההוספה דכ"ב שבט (אחד עשר בכפליים) כוללת, שנוסף לכך שנעשה יחוד דעשר ואחד עשר (יום עשירי בחודש אחד עשר, עד יום אחד עשר בחודש אחד עשר) - דירה בתחתונים בכלל - נפעל ע"י האחד עשר השני, שהדירה נעשית, "דירה נאה", שמרחיבה דעתו של אדם העליון. ויש לומר ש"ע"י (שעושים, "דירה נאה" שמרחיבה דעתו של אדם) מודגשת עוד יותר ההתאחדות ד"עשר ו", אחד עשר", כי נוסף לכך שזו, "דירה (הבטלה וטפלה) לו יתברך", הרי הדירה בתחתונים מוסיפה ומחדשת התרחבות חדשה אפילו לגבי למעלה כביכול.

יז. מזה ישנו הלימוד לנשי ובנות ישראל בכלל, ובמיוחד - להשלוחות תחיינה דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו - שהתאספו כאן יחדיו מכל קצויה תבל בה, כינוס השלוחות העולמי":

נוסף לכך שלכל בני יש שליחות מהקב"ה לעשות דירה לו יתברך בתחתונים (כמדובר כמ"פ בארוכה), יש

כנ"ל ס"ז).

ויש לקשר זה עם המדובר כמ"פ (לקו"ש חכ"ט ע' 358 ואילך. ועוד) ש"שליח" (הגימטריא של "חמש") בצירוף יו"ד (כחות הנפש) הוא בגימטריא "משיח" - ע"פ המבואר לעיל (ס"ט), ש"חי" מושקא" מורה על המשכת וגילוי המקיף דיהודה (שמשיח הוא יחידה הכללית (רמ"ז לח"ב מ, ב. ולוח"ג רס, ב. ועוד) בעשר כחות הנפש.

116) ולהעיר מהשייכות דריח לענין הגאולה - כמובן ממאחז"ל (ויק"ר ושהש"ר שם), "מה שושנה זו אינה אלא לריח כך לא נבראו צדיקים אלא לגאולתן של ישראל". וראה המשך דברי המדרש שם: "מה שושנה זו מתוקנת לשבתות וימים טובים כך ישראל מתקנין לגאולת מחר" (יום שכולו שבת וכולו טוב).

ובסגנון האמור ד"לעשות לו יתברך דירה בתחתונים": בדברות הראשונות נמצא בגלוי ה"דירה לו יתברך", ולא כ"כ ה"תחתונים"; בדברות האחרונות - נמצא יותר בהדגשה ה"תחתונים", ולא דגא כ"כ גבוהה ד"לו יתברך".

ובפרטיות יותר - יש לומר שב"דירה לו יתברך" עצמה ישנם ב' אופנים ודרגות⁶², כפי שנפעל ע"י משה (בדברות האחרונות) וכפי שנפעל ע"י, וידבר אלוקים גו" (בדברות הראשונות):

(א) אפילו כשעושים, "דירה לו יתברך (בתחתונים)", ה"ז רק, "דירה) לו יתברך", ולא הוא יתברך (הדיר) עצמו; לא, וידבר אלוקים גו" בעצמו, אלא כפי שדבר ה' יוצא ע"י משה (בדברות האחרונות).

כמו שרואים בדירה בפשטות: אע"פ שבדירה נמצא האדם הדר בה בגלוי בכל עצמותו⁶³, הרי הדירה עצמה אינה חלק מהאדם הדר בה, הם שני דברים נפרדים.

ועד"ז בנמשל: מכיון שהכוונה היא לעשות דירה בתחתונים במציאותם ודרגתם הם (עד שהדירה נעשית ע"י הגדרים והנימוסים של התחתונים, "אזלת לקרתא הלך בנימוסי", כנ"ל), הרי אפילו כשהיא נעשית, "דירה לו יתברך בתחתונים", אפילו דירה לעצמותו ית', בה נמצא הקב"ה בגלוי, אבל ה"דירה בתחתונים" נשאר במצב ד"תחתונים" "בענין הסתר אורו ית'⁶⁴" (שאלקות מתכסה מתעלם ומתלבש שם), זוהי, "דירה

שהוא בדרך מעבר לכד מ"מ ה"ז פועל שיוכל להתקבל בנש"י⁵⁵.

החידוש ד"וידבר אלוקים את כל הדברים האלה" הוא, שכל בני שמעו את הדברות, "מפי הגבורה" עצמה בלי כל ממוצע!

אבל אעפ"כ, האופן שמקבלים את דבר ה' הוא ע"י ביטול המציאות - כפי שהי' אז, שעל כל דיבור ודיבור, "פרחה⁵⁷ בשמתן⁵⁸" (והוצרך ל"הוריד טל שעתיד להחיות בו מתים והחי אותם"⁵⁹), ולכן נזקקו בני" (בנוגע לשאר הדברות לאחר אנכי ולא יהי לך) להגיע לכך ש"משה⁶⁰ מדבר ומשמיע. . . לישראל⁶¹.

המעלה בדברות האחרונות שנאמרו ע"י משה היא, שדבר ה' יורד לדרגא שבערך לבנ"י; מציאותם גופא יכולה לקבלו בפנימיות (לא ע"י ביטול במציאות). אבל זהו משום שהגילוי ע"י משה בא לבנ"י ע"י שינוי כלשהו כו', לא כביכול כפי שהגילוי הוא מצד, וידבר אלוקים גו" בעצמו.

57) ראה שיחת ש"פ שלח תש"נ (ס' השיחות תש"נ חלק ב' ע' 520) הערה 56.

58) ראה שבת פח, ב. שמו"ר פכ"ט, ד. שהש"ר פ"ה, טז (ג).

59) שבת שם.

60) נסמן בהערה 8.

61) ובדוגמת זה הוא בנוגע ללוחות הראשונות* עצמן - ש"נסתכל (משה) בהן וראה שפרח כתב מעליהן, אמר האיך אני נותן להם לישראל את הלוחות שאין בהם ממש, אלא אהוו ואשברים" (אדר"ג פ"ב. וראה רבינו בחיי תשא לב, טז). ובפדר"א פמ"ז ויל"ש תשא רמז שצב: הלוחות לא נבראו מן הארץ אלא מן השמים. וראה לקו"ש חיי"ד ע' 31 ואילך. וש"נ.

* ראה לעיל הערה 10 הפירוש שדברות הראשונות היו על לוחות הראשונות.

62) שהרי גם משה מצ"ע (בדברות האחרונות) בודאי פעל הענין דדירה לו יתברך (נוסף על הענין דדירה בתחתונים).

63) אה"ת בלק ע' תתקצו. המשך תרס"ו ס"ע

ג. הנסמן בסה"מ מלוקט ח"ב ע' כו הערה 35.

64) תניא פל"ו (מה, ב).

לו יתברך", אבל דבר "נפרד" כביכול מהדייר עצמו, עצמותו ית' [שהגם שהחידוש בזה הוא שאפילו התחתונים נעשים דירה לו יתברך, אבל אי"ז כפי שעצמות ומהות נמצא בעצמותו ממש].

וי"ל שזהו האופן דעשיית דירה בתחתונים כפי שנפעל ע"י משה (ממוצע המחבר) מצ"ע - ע"ד ה"דברות האחרונות" שהם דבר ה', אבל כפי שהוא יוצא ע"י משה רבינו, ובמילא זהו יותר בערך ה"תחתונים", אבל לא גילויי הדייר עצמו.

(ב) נעשית פעולה נוספת על "דירה לו יתברך", ועצמות ומהות יתברך עצמו נמצא בגלוי בכל עצמותו - וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר" דברות הראשונות.

ה. תכלית שלימות המעלה היא כשישנו החיבור דב' הענינים: הגילוי דעצמות ומהות אי"ס ב"ה בעצמותו ומהותו (לא כפי שנמצא במשה בתור ממוצע המחבר) לבנ"י כפי שנמצאים כנשמות בגופים בתחתונים ומקבלים את הגילוי בפנימיות מציאותם (לא ע"י ביטול מציאותם).

היינו, שהדירה (בתחתונים) עצמה נעשית (לא בטלה במציאות, אלא) "צינור" לגילוי "דבר ה' ממש" מעצמותו ומהותו יתברך (ה"דייר") בעצמותו ומהותו; ע"י שיהודי לומד תורה למטה באופן ד"תען לשוני אמרתך", הוא נעשה צינור לגילוי עצמותו ית', באופן כזה שהדירה עצמה (היינו היהודי כפי שנמצא בתחתונים) מבטאת ומגלה את דבר ה' ממש - "תען לשוני אמרתך", עד כפי שהוא (היהודי) כביכול דבר אחד עם הקב"ה - הגילוי למטה ד"ישראל וקוב"ה כולא חד"⁶⁵.

ובכח זה - פועל יהודי עד"ז גם במציאות העולם, שעצם מציאות התחתונים בעולם הם (לא דירה כמציאות בפ"ע מהדייר שבתוכה, אלא כל מציאותם היא שהם) מגלים את דבר ה', עד לגילוי כח העצמות הנמצא בעולם (שהוא לבדו בכחו ויכלתו לברוא יש מאין כו"⁶⁶).

הטעם על כך שיש צורך בבי' הדברות - אע"פ שהדברות הראשונות (שהקב"ה עצמו אומר) הם למעלה שלא בערך מהדברות האחרונות (שנאמרו ע"י משה) - כי ע"י אמירת הדברות (האחרונות) ע"י משה רבינו (באופן של "לאמר", שהוא חוזר על "דבר ה' ממש") נפעל שגם כפי שבנ"י נמצאים למטה בתחתונים - "אף כאן" - יכולים הם לקבל (בגדרי התחתונים), ולפעול ע"י לימוד התורה שלהם ועבודתם למטה, את הגילוי ד"וידבר אלקים גוי", דבר ה' ממש, שהי' "להלן" (במ"ת).

כלומר, שע"י הדברות האחרונות (בפ' ואתחנן), מתגלה שלימות המעלה דהדברות הראשונות (בפ' יתרו) - הגילוי ד"וידבר אלקים" ב"לאמר" של כאו"א מישראל (בתחתונים), שלימוד התורה של יהודי בכל זמן ובכל מקום ("כאן") הוא "דבר ה' ממש שנאמר למשה מסיני", וע"י נפעל הענין ד"מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע", כמו שהי' במ"ת ממש.

ט. ע"פ האמור לעיל יש לבאר גם-כן הקשר עם הזמן בו קוראים את פרשת יתרו (בשנה זו) - בעשרים בחודש האחד עשר (עשתי עשר חודש הוא חודש שבט"⁶⁷), שהוא ג"כ עשרה ימים לאחרי יו"ד שבט, יום ההילולא דכ"ק מו"ה

66 תניא אגה"ק ס"כ (קל, ריש ע"ב).

67 זכרי' א, ז.

להצביע עליהם ולומר: "זה אלי ואנוהו" (כנ"ל ס"ב).

כנראה - לדוגמא - במנהג טוב של אמהות יהודיות לנגן לילדיהן הקטנים עוד בהיותם מוטלים בעריסה - שהתורה היא הדבר הכי טוב, הכי מתוק, הכי יפה וכו'. שזה משריש בילד - גם לאחר שמתגבר (וגם כי יוקין לא יסור ממנו"¹⁰³) - אהבה פנימית ויוקר כלפי כל הענינים דתורה ומצות.

טו. הענין של החדרת יופי ("נאה") בהדירה ובכל עניני יהדות - רואים בגלוי במצות הדלקת נרות שבת קודש ויו"ט:

ע"י שאשה ובת מבנות ישראל מדליקה נר קדוש לכבוד שבת ויו"ט עם ברכה - היא מהדירה בבית אור של קדושה, חום ויופי (נאה), שמאיר ומייפה את כל הבית, וכל בני הבית - גם את הבעל והבנים - עם "נר מצוה ותורה אור"¹⁰⁴, כל עניני תורה ומצות¹⁰⁵,

[מתחיל מכך שע"י הדלקת נרות שבת היא מכניסה את יום השבת קודש עבור כל בני הבית (ורק לאחמ"כ באים תפלת ערבית והקידוש של הבעל)].

והחידוש בנר שבת ויו"ט הוא - שזה פועל שתהי' "דירה נאה" באופן גלוי לעיני בשר - כאו"א יכול לראות איך שהדירה נעשית מוארת ויפה יותר עם האור המאיר של הנרות.

ויש לומר, שזהו אחד הטעמים מדוע רמ"ח מצוות עשה (רמ"ח אברין

103 משלי כב, ו.

104 שם ו, כג.

105 ראה שבת כג, ב; "הרגיל בנר הווין לי בנים תלמידי חכמים", ובפרש"י, דכתיב כי נר מצוה ותורה אור, ע"י נר מצוה דשבת . . בא אור דתורה. וראה גם זח"ב קסו, א.

דמלכא"¹⁰⁶) עם ב' הידים (שני הקוים הכלליים של אהבה ויראה, שמחדירים שלימות בקיום המצוות¹⁰⁷) בגימטריא "נר"¹⁰⁸ - כי בהדלקת נר מתבטאת בגלוי השלימות דקיום כל המצוות, לעשות להקב"ה "דירה נאה" בתחתונים.

טז. ולהוסיף שזה מרומז גם בשם הנפטרת - "הי' מושקא", שמורה על חיות וריח בשמים (כנ"ל ס"ט):

בכדי שתהי' "דירה נאה" צ"ל בדירה חיות, שתהי' דירה חי' ("א לעבעדיקע שטוב") (שחיות היא בהוספה לעצם מציאות הדבר). ויתירה מזו - שירגש שם ריח בשמים - ריח טוב ונאה¹⁰⁹, הן ברוחניות והן בגשמיות, שמוסיף יותר נוי בדירה (ע"ד ההוספה שבאה ע"י אור הנרות¹¹⁰). [ודבר זה הוא בהדגשה יתירה ביום השבת¹¹¹, שענינו הוא שונג].

106 ראה תקו"ז ת"ל (עד, סע"א). הובא בתניא פ"ד רפכ"ג. ועוד.

107 היינו, כפי שאהבה ויראה הם ענינים כלליים הפועלים על כל (רמ"ח) אברים הגשמיים ועל כל מציאות האדם - ע"י התפשטות הלב (אהבה) או כיוון הלב (יראה). ונוסף לזה, אהבה ויראה הן ב' מצוות פרטיות מרמ"ח מ"ע, מצד ענינה הפרטי של כל א' מהן.

108 זהו שם, ב. וראה לקו"ת בהעלותך לג, ג. שלח מד, ד. ובכ"מ.

109 ראה ראב"ע עה"פ רמב"ן עה"פ תשא ל, כג. וראה מו"ח ח"ג פמ"ה. תורת העולה (להרמ"א) ח"ב פל"ה.

110 ולהעיר שבשמן המשחה (שמן זית) תשא שם, (כד) הי' גם מור (שם, כג), שזהו"ע ד"מושקא" (כנ"ל הערה 60), והרי ידוע שהיו מהדרים (בדורות שעברו) להדליק נרות שבת בשמן זית.

111 ולהעיר שמשלימים המאה ברכות בשבת (ויו"ט) ע"י ריח הבשמים (מנחות מג, סע"ב. טושו"ע או"ח רס"צ. שו"ע אדה"ז שם. ושם רסמ"ו). ואמרו חז"ל (ויק"ר פכ"ג, ו. שהשר"פ, ב [ו], "מה שושנה זו שאינה אלא לריח, כדלעיל

של אדם, כנ"ל.

[וע"ד הענין השני בדירה: נוסף לכך שכל עניני הדירה בטלים לבעל הדירה, הרי דירה נאה וכלים נאים מרחיבין דעתו של אדם].

יד. ע"פ הנ"ל תובן השייכות והנ"ל עם נשי ובנות ישראל:

רואים בפועל בנוגע לדירה בפשטות, שעיקר נוי ויופי הדירה והכלים - הן בגשמיות והן ברוחניות - תלוי באשה, עקרת הבית⁹⁵. וכידוע שהענין של נאה (והכח לעשות נאה) ישנו במיוחד באשה - אשה נאה⁹⁶, כלה נאה וחסודה⁹⁷. עד ש"אין האשה אלא ליופי⁹⁸ - יופי ברוחניות שמוזה נשתלשל ביופי בגשמיות⁹⁹.

ויש לומר שהדבר משתלשל מזה שכן הוא גם בעבודה דעשיית, דירה בתחתונים, אשר בנשי ובנות ישראל תלוי חלק עיקרי מהעבודה דעשיית דירה שתהי' "דירה נאה" עם "כלים נאים".

וכמודגש במיוחד בשלשת המצוות העיקריות שעליהן נשען כל בית ישראל - הדלקת נרות שבת קודש ויום טוב, כשרות האכילה ושתי' וטהרת המשפחה

95 ראה בר"פ ע"א, ב. זח"א קנד, א. אה"ת נ"ך (כרך ב) ע' תתעא. ע' תתנח ואילך. וראה "קובץ כ"ב שבט" ע' 21 ואילך (לקו"ש חכו' ע' 369 ואילך).

96 ועפ"ז תומתק השייכות (בברכות שם) ד"אשה נאה", ו"דירה נאה וכלים נאים" (השלשה ענינים שמרחיבין דעתו של אדם), כי ע"י "אשה (שענינה) נאה" נעשים גם "דירה נאה וכלים נאים".

97 כתובות יז, רע"א.

98 תענית לא, א.

99 ראה יהל אור ע' תקלה. ביאורו (להצ"צ) ע' תרא ואילך. ועוד.

(ר"ת "החן"¹⁰⁰, הן ויופי ונוי), שמצוות אלו פועלות שיהי' (נוסף לדירה לו יתברך בתחתונים בכלל) - "דירה נאה" ו"כלים נאים", חדורים ביופי (רוחני וגשמי) של כשרות, טהרה וקדושה¹⁰¹.

ועד"ז בענין חינוך הבנים והבנות - שמעמיד את יסוד החיים של כל אדם - רואים בפועל, שהחינוך שלהם תלוי בהאם¹⁰². ובפרט החינוך וההדרכה של ילדים קטנים, וככל שהילד קטן יותר, התלות באם גדולה יותר: היא מחדירה בהם מעת היותם קטנים חיות ורוח של יהדות, שעל יסוד זה גדלים בנים ובנות עוסקים בתורה ומצוותי', בשלימות ברוחניות ובגשמיות - באופן נאה ויפה וכו'.

זאת אומרת, שנוסף לכך שהילדים יהי' עוסקי תומ"צ ע"ד הרגיל, מחדירה בהם האם את התענוג והחום (עם העדינות והאהבה שישנן במיוחד בטבען של נשי ובנות ישראל) שהעסק בתומ"צ יהיו באופן נאה וטוב, כך שיכולים

100 מגלה עמוקות עה"ת פ' שלח (ד"ה ג' מצוות - יז, ד).

101 כמבואר בספרים שע"י כשרות האכ"ש נעשה שינוי במהות וטבע האדם האוכל ושותה מאכלות ומשקאות אלו, מכיון שנעשים דם ובשר כבשרו (ראה רמב"ן (הובא בבחי' שמיני יא, ג. פ' ראה יד, ג. וטד).

ועאכ"כ שכן הוא בנוגע לטהרת המשפחה, שבוה תלוי' הטהרה והנוי בחיי המשפחה מתוך בריאות בגשמיות וברוחניות, כידוע ומבואר בכ"מ (ראה לקו"ש ח"ג ע' 259. ושו"ת). וכן בנוגע להדלקת נרות שבת קודש ויו"ט, שממשיכה בהדירה ובכל בני הבית אור וקדושה של, נר מצוה ותורה אור" (כדלקמן בפנים).

102 ראה של"ה שער האותיות (מד, א). הובא בקונטרס "הנחך לנער" ס"ע 34 ואילך. וראה סה"ש תש"נ ח"ב ע' 455 ואילך (ע"ד חיוב נשי ישראל בחינוך ובלמוד התורה).

עשירי בחודש, יש בזה גם המעלה דהמשכה פנימית (עשר), ועוד באופן דמעלין בקודש⁷⁵, שמוזה באים לאחד עשר יום בחודש האחד עשר.

ויש לומר, שזהו ע"ד המעלה והחידוש דאמירת דברות הראשונות ע"י אלקים (בחי' אחד עשר), לאחר שנאמרו גם הדברות האחרונות ע"י משה (בחי' עשר⁷⁶).

ובפרט כאשר שבת פ' יתרו - כשקוראים את כל הפרשה בתורה כולל פרשת עשרת הדברות - , וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר" - בברכה לפני' ולאחרי' (שאז "הקב"ה קורא ושונה כנגדו" ביתר שאת וביתר עוז, במכ"ש מלימוד ענין זה בתורה בכל ימי השנה) - חל ביום עשרים בחודש האחד עשר, עשרים בגימטריא כתר⁷⁷, היינו דרגת אחד עשר (כתר) שבאחד עשר.

ומזה באים לאחר מכן ליום כ"א בחודש - "אך טוב לישראל"⁷⁸, אחד עשר יום מהעשירי בחודש האחד עשר, וזהו הערב דכ"ב בחודש (כפליים של אחד עשר - "בך יברך ישראל"⁷⁹), כנגד כ"ב אותיות התורה שעל-ידם נמשכים⁸⁰ כל הענינים וכל הברכות בפנימיות (בך)⁸¹.

אדמו"ר נשיא דורנו. ושבת מיני' מתברכין כולהו יומין⁶⁸, הימים הבאים דשבט, כולל - כ"ב שבט, יום ההילולא דבתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר:

חודש האחד עשר (שבט) קשור עם הגילוי ד"אחד עשר יום מחורב"⁶⁹, שקאי על ה"מיוחד שבעשרה . . . שהוא אחד שהוא ראש לכל הדברות, אנכי⁷⁰ ה' אלקיך"⁷¹, היינו ש"אחד עשר יום מחורב" קאי על בחי' אחד עשר שלמעלה מעשרת הדברות שניתנו בחורב, עד בחי' "אנת הוא חד ולא בחושבן"⁷², דרגת הכתר שלמעלה מעשר ספירות, עד לעצמותו ומהותו ית' שלמעלה מכל סדר השתלשלות⁷³.

בחודש האחד עשר עצמו יום ההילולא דכ"ק מו"ח אדמו"ר הוא ביום עשירי שבו - היינו כפי שהגילוי דאחד עשר (בחודש) קשור ונמשך בבחי' עשר - סדר השתלשלות [נוסף ע"ז שאחד עשר מצ"ע כולל (כפשטות הענין) גם את העשר שלפני זה], ובכללות - המשכת כחות המקיפים (כתר) גם בעשר כחות פנימיים, ולמעלה יותר - המשכת עצמותו ית' גם למטה בתחתונים - ע"ד החיבור דדברות הראשונות ודברות האחרונות.

וזה מתגלה באופן נעלה יותר ביום אחד עשר בחודש האחד עשר, שאז ישנו הגילוי דאחד עשר הן מצד מספר החדשים והן מצד ימי החודש (כמדובר לעיל⁷⁴). ויש לומר, שמכיון שזה בא לאחר הגילוי דיום

68 זח"ב סג, ב. פח, א.
69 דברים א, ב.
70 פרשתנו כ, ב.
71 שמו"ר פמ"ב, ח.
72 תקו"ז בהקדמה יז, א.
73 ראה בכ"ז בארוכה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 308 (לעיל ע' 249) ואילך. וש"נ.
74 סה"ש שם ע' 317-8 (לעיל ע' 258-9).

75 ברכות כה, א. וש"נ.
76 ולהעיר דקומתו של משה עשר אמות (ברכות נד, ב. וש"נ. וראה שבת צב, א).
77 לקו"ת שה"ש לה, ג. ובכ"מ. וראה ספר הערכים-חב"ד מערכת אותיות - אות כ' ס"ב (ע' סט ואילך). וש"נ.
78 תהלים עג, א.
79 ויחי מח, כ.
80 ברכה מלשון המשכה (תו"א מקץ לו, ג. ובכ"מ).
81 הביאור בזה, והקשר עם שם הנפטר (ח"י מושקא, חיבור פנימי ומקיף) - נתבאר בהתוועדות, ובשיחות כ"ב שבט (ראה סה"ש תשנ"ב ח"ב ע' 344 (לקמן ע' 284) ואילך).

י. ויש להוסיף הקשר גם לפרשת משפטים (שמתחילין לקרוא בתפלת המנחה, והפרשה של הימים הבאים, כולל כ"ב שבט):

על „ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם”⁸² אומרים חז"ל⁸³, „מה הראשונים מסיני אף אלו מסיני”. היינו, שגם המצוות השכליות (משפטים⁸⁴), הקשורות עם גדרי התחוננים, הם „מסיני”, מעצמות ומהותו ית' (וידבר אלקים גוי"ו), בדיוק כמו ש„הראשונים מסיני” – ע"ד „מה להלן באימה כו' אף כאן כו'”.

וזה מתגלה באופן ד, „ואלה” (מראה באצבעו ואומר וזה⁸⁵, אלה), עד לאופן ד, „תשים לפניהם”, „אמר לו הקב"ה למשה לא תעלה על דעתך לומר אשנה להם הפרק וההלכה ב' או ג' פעמים כו' ואיני מטריח עצמי להבינם טעמי הדבר ופירושו⁸⁶ – ובפרט כיון שהתורה היא בעצם למעלה מהבנה והשגה⁸⁷ – „לכך נאמר אשר תשים לפניהם, כשלחן הערוך ומוכן לאכול לפני האדם⁸⁶, שגם „טעמי הדבר” („ופירושו”) עליו לתת לבני פנימיות („כשלחן הערוך ומוכן לאכול”, שנעשה דם ובשר כבשרו⁸⁸).

(82) ר"פ משפטים.

(83) מכילתא הובא בפרש"י ע"פ.

(84) כידוע בענין ג' הסוגים משפטים עדות וחוקים – ראה רמב"ן ואתחנן ו, כ. סה"מ מלוקט ח"ב ע' נה. ושי"ב.

(85) ראה תענית בסופה. שמו"ר ספכ"ג. פרש"י בשלח טו, ב.

(86) פרש"י ר"פ משפטים (ד"ה אשר תשים לפניהם).

(87) ועפ"ז יש לומר דיוק הלשון „תעלה על דעתך”, כי לדעת משה ה"ז עליו בדעת, שטעמי התורה הם בעצם למעלה מהשגת האדם.

(88) ראה תניא פ"ה.

ולהוסיף ע"פ פירוש הירושלמי⁸⁹ „בתשים” – מלשון סימה ואוצר, שגם האוצרות שבתורה – פנימיות התורה, שמצ"ע שתומה וגנוזה, וקשורה עם סתים דקוב"ה⁹⁰, צריכים לבוא באופן ד, „(תשים) לפניהם”, לפנימיותם⁹⁰, בגילוי.

יא. ע"פ הנ"ל יובן הלימוד מזה עתה, ובפרט – בזמננו זה, בעמדנו סמוך מיד לפני הגאולה האמיתית והשלימה, כמדובר כמ"פ:

„מה להלן כו' אף כאן כו'” למדים, שבכל דור ודור ובכל זמן ומקום בכחם של בני לפעול את הענין ד, וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר, בדיוק כפי שהי' במתן-תורה בפעם הראשונה.

והכח לכך ניתן מהחיבור דהדברות הראשונות (שהיו ע"י אלקים) והדברות האחרונות (שהיו ע"י משה), כמדובר לעיל בארוכה.

ועד"ז חוזר ונשנה תמיד – כידוע שהענין דמתן-תורה ישנו תמיד, כהנוסח בברכת התורה – „נותן התורה” לשון הוה. ועד"ז ישנו בכל דור ודור – משה שבדור⁹¹, שמוסר את דבר השם (תורה). שמוזה מובן, שבכל דור ודור חוזר שוב – ועוד באופן נעלה יותר (לפי הכלל ד, „מעלין בקודש”) החיבור דדברות הראשונות ודברות האחרונות, הנותן את הכח ש, „מה להלן כו' אף כאן” יהי' הגילוי ד, וידבר אלקים גוי"ו.

על אחת כמה וכמה בדורנו – שרואים בגלוי שמשה שבדורנו, כ"ק מו"ח

(89) ע"ז פ"ב סוף ה"ז ובפ"מ שם.

(90) תו"א משפטים עה, ג. תו"ח שם תט, רע"א. ועוד.

(91) ראה חז"ג רעג, א. תקו"ז תס"ט. ב"ר פנ"ו, ז.

דעשיית דירה בתחוננים, שצ"ל באופן של „(דירה) נאה”. וזה נוגע לא רק לשלימות התחונן, אלא גם לבעל הדירה – דירה נאה מרחיבה דעתו של אדם העליון כביכול.

יג. והביאור בזה:

שלימות החיבור והיחוד דעשר ואחד עשר שנעשה ע"י „מעשינו ועבודתינו” (כפי שזה בהדגשה ביום עשירי בחודש אחד עשר, ובשלימות הגילוי – בכ"ב שבט) פועלת חידוש שלא הי' לפני זה, [ולכן הגאולה האמיתית והשלימה – כשתהי' שלימות הענין דדירה לו יתברך בתחוננים („גילוי אור א"ס ב"ה בעוה"ז הגשמי”⁸⁸), שעשר נעשה מציאות אחת עם אחד עשר – „תלוי במעשינו ועבודתינו כל זמן משך הגלות”⁸⁸]:

מצד הגילוי ד, „אחד עשר” מצ"ע – הדרך שהתחונן יוכל להכיל זאת הוא ע"י ביטול מציאותו („פרחה נשמתן”); מצד הגילוי ד, „עשר” מצ"ע התחונן מתאחד אמנם עם אלקות, אבל רק עם הדרגא שהיא בערך הבריאה, לא עם אלקות שלמעלה שהם מהבריאה (אחד עשר).

ע"י עבודת האדם למטה בויכוח ובירור התחונן, פועלים, שגם התחוננים (עשר) מצד ענינם הם יהיו דירה לו יתברך, לא רק לדרגות האלקות שהן בערך לעולם, אלא גם לאלקות שלא בערך, עד לעצמות ומהות בעצמו, ונוסף על „דירה לו יתברך”, גם – דבר אחד כביכול עם הוא יתברך (היש הנברא עצמו הוא היש האמיתי).

וחידוש זה אינו רק בבריאה – שע"י עבודת התחוננים הבריאה יכולה להכיל אלקות שאינו בערך לעולם – אלא גם באלקות כביכול. כמבואר בחסידות⁹⁰,

(90) המשך תרס"ו בתחלתו (ע' ד). ע' תקט. סה"מ תש"ב ע' 32. ועוד.

שע"י עבודת האדם בתומ"צ בתחוננים נפעלים שני ענינים: (א) האור האלקי שהוא שלא בערך לעולם ומצ"ע לא יכול להתקבל בעולם (שלכן הי' הצמצום), נמשך בעולמות באופן שהם מתבטלים במציאותם ומקבלים את האור. יתירה מזו: (ב) נמשך ומתגלה אור חדש מעצמותו ומהותו ית', שלמעלה מהאורי שהי' ממלא מקום החלל. ויש לומר יתירה מזו – שע"י העבודה דעשיית דירה בתחוננים, מתמלא התענוג והתשוקה בעצמותו ית' כביכול – ש„נתאוה הקב"ה להיות לו יתברך דירה בתחוננים” (ו„שוקיו עמודי שש”, „זה העולם שנשתוקק הקב"ה לבראותו”⁹²), שה„נתאוה” הוא דוקא בעצמותו יתברך⁹³.

ויש לומר, שמב' ענינים אלו נובעים שתי נקודות שצ"ל באדם העובד באופן העבודה דעשיית דירה בתחוננים:

מצד הענין הראשון (החידוש לגבי הבריאה) – מתבטאת עיקר העבודה בהפיכת הדברים הגשמיים בתחוננים („בענין הסתר אורו ית'”⁹⁴) שיהיו כלים מוכשרים לגילוי אלקות (ע"י עשיית תפילין מקלף גשמי, ציצית מצמר גשמי וכו'), ובכללות – „דירה לו יתברך”, מקום מוכשר לגילוי אלקות והשראת השכינה, עד – לעצמותו ית'.

[וע"ד הענין הראשון הנ"ל בדירה בפשטות, שהדירה בטלה לגמרי לבעל הדירה שגר בדירה].

מצד הענין השני (החידוש למעלה) – ניתוסף שהעבודה צ"ל לבנות „דירה נאה” ו„כלים נאים”, אשר מרחיבין דעתו

(91) ראה ע"ח שער א (דרוש עגולים ויושר) ענף א. איצרות חיים ומבוא שערים בתחלתם.

(92) שה"ש ה, טו. במדבר רפ"י.

(93) ראה לקו"ש ח"ו ע' 21 ואילך. ועוד.

(94) תניא פל"ו (מה, ב).

צדקניות שיש בדור". ובפרט ע"פ המבואר בכתבי האר"י ז"ל⁸³ שהדור האחרון בגלות הוא גלגול של דור יוצאי מצרים.

זהו א' מהטעמים⁸⁴ להשתדלותו המיוחדת של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחינוך והדרכה דנשי ובנות ישראל, בכל עניני היהדות, תורה ומצוותי, כולל - בלימוד תורת החסידות והפצת המעיינות חוצה - כי להיותו הדור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה, נוגע אז ביותר עבודתן של נשי ובנות ישראל, שבזכותן באה הגאולה.

אם הדברים אמורים בנוגע לכל נשי ובנות ישראל, עאכ"כ בנוגע לבתו של נשיא דורנו עצמו, שנתחנכה על-ידי נשיא דורנו וכו'. ואף לאחרי הסתלקותה נמשכת השפעתה, ובפרט שכו"כ מבנות ישראל נקראות על שמה, וע"י הנהגתן משמשות הן דוגמא חי', כנשמות חיות בגופים חיים⁸⁵, שהן התחנכו לפי רוחה וע"פ הוראותי, ובדוגמתה (כתבו של נשיא דורנו).

ועפ"ז יש לומר הטעם לכך שאחרי כ"ב שבט (יום הסתלקותה של בתו) נפעל השלב האחרון בהכנת העולם (כדירה לו יתברך בתחתונים) להגאולה, כי שלימות ענין זה נעשה ע"י ובשכר נשי ובנות ישראל.

יב. מעלתן של נשי ובנות ישראל בהעבודה של עשיית דירה לו יתברך

בתחתונים (ההתאחדות דעשר ואחד עשר) תובן בהקדים תוספת ביאור בהאמור לעיל אודות העבודה דעשיית דירה בתחתונים:

כיון שחזו"ק⁸⁶ משתמשים בלשון „דירה בתחתונים“, מובן אפוא שניתן להבין את תוכן הדבר בהשוואתו לדירת האדם למטה [שנשתלשלה מענין הדירה למעלה]. רואים בפשטות שאע"פ שדירה יכולה להיות רק ממקום מסויים שמוכשר לדירת האדם, הרי שלימות הדירה היא - כאשר זו דירה נאה עם כלים נאים, עד ש„שלשה מרחיבין דעתו של אדם, אלו הן, דירה נאה ואשה נאה וכלים נאים“⁸⁶.

זאת אומרת, שבדירה בפשטות ישנם ב' ענינים: (א) דירה בטלה לגמרי לבעל הדירה שדר בה. כל פרטי הדירה (כדבעי) משמשים אותו, ובוה מתבטאת כל מציאותם. (ב) דירה נאה מרחיבה דעתו של אדם.

וכמו"כ מובן בנוגע ל„דירה בתחתונים“: שלימות הדירה היא דוקא כשהיא „דירה נאה“ עם „כלים נאים“, נוסף לכך שהיהודי עצמו מתנהג שם באופן „נאה“ (כראוי לכנסת ישראל - „אשה נאה“). זאת אומרת: בנוסף לכך שעושים מהתחתונים דירה להקב"ה באופן המוכרח ע"פ שורת הדין, עושים מזה גם „דירה נאה“ - כפס"ד הלכה⁸⁷: „בכל דבר שהוא לשם הא-ל הטוב שיהי מן הנאה והטוב, אם בנה בית תפילה יהי נאה מבית ישיבתו וכו'“. „זה א-לי ואנהו“⁸⁸, „התנאה לפניו במצוות, עשה לפניו סוכה נאה ולולב נאה וכו'“⁸⁹. ועד"ז מובן בנוגע לכללות העבודה

ובכל זמן וזמן. כמרומו גם בזה ש„מיד“ הוא גם ר"ת „משה, יהושע, דורס“, ששלשתם היו בדור אחד.

וכן יש לומר בנוגע לדורנו זה - שבאותו הדור ישנו הגילוי דשלשתם - מ' (ר"ת משיח⁹⁰), י' (ר"ת דבי שמוותיו דכ"ק מו"ח אדמו"ר) וד' (דורס); יחד עם משה שבדורנו (כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו), בחי' עשר (עשירי בשבט), כולל גם הגילוי דתורת החסידות (מעיינות הבעש"ט) על ידו, ישנו גם הגילוי דבחי' אחד עשר, „גואל ראשון הוא גואל אחרון“, דוד מלכא משיחא.

ויש לומר ששלשת אלו הם ע"ד ובדוגמת ג' הענינים הנ"ל דדברות הראשונות (ע"י הקב"ה. ודוגמתו ע"י גילוי סתים ופנימיות התורה, מתחיל ע"י ישראל הבעש"ט), דברות האחרונות (ע"י משה), והחיבור ביניהם - דעשר ואחד עשר, כפי שיהי בשלימות ע"י הגילוי ד„תורה חדשה מאתי תצא“ (בחי' אחד עשר יום מתורב, למעלה מעשרת הדברות שניתנו בתורב), מעצמות ומהות (שלמעלה ממה ממוצע המחבר), בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

יב. הלימוד מזה בנוגע לפועל לכל אחד ואחת מישראל, אנשים נשים וטף ובפרט דדורנו זה:

בעמדנו בשבת פרשת יתרו, כשקוראים בתורה את פרשת מתן-תורה, ובבואנו מעשירי בשבט (חודש האחד עשר), ובהכנה לכ"ב שבט (כפליים של אחד עשר) - צריך כאו"א מישראל ליטול ההוראה מ„וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר“ שנאמר בלשון נוכח ובלשון

אדמו"ר נשיא דורנו, קשור עם הגילוי והחיבור דעשר ואחד עשר, עד לאחד עשר שבאחד עשר (כנ"ל) - ה"ז מורה עוד יותר, על הקשר ד„אף כאן“ ל„מה להלן“ בדורו של משה רבינו.

ובהדגשה יתירה - מכיון שדורנו הוא הדור האחרון לגלות והדור הראשון לגאולה, ובפרט בזמן האחרון, כמדובר כמ"פ שסיימו כבר הכל וכעת צריכה רק להיות הגאולה בפועל - הגילוי דבחי' עשירי (שירה העשירית⁹¹ וכו'), יחד עם הגילוי דבחי' אחד עשר, „אנת הוא חד“, גילוי עצמותו יתברך למטה, בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, הקשור עם משה רבינו - „גואל ראשון הוא גואל אחרון“⁹².

ובפרט ע"פ המדובר כמ"פ הראשי-תיבות בדרך אפשר של „מיד“ - משה, ישראל (הבעש"ט), דוד מלכא משיחא, היינו שהדור הראשון דמתן-תורה (דור משה) מתקשר עם הדור האחרון (דהגאולה ע"י דוד מלכא משיחא), ע"י גילוי החסידות דהבעש"ט ורבותינו נשיאינו ממלאי מקומו, אשר לכשיפוצו מעינותיך חוצה „אתי מר“ דא מלכא משיחא⁹³.

ויש לומר, שבהתאם לתוכן תיבת „מיד“, צריך לומר שג' האותיות קשורים לא עם ג' זמנים שונים (משה בדורו, ישראל הבעש"ט בדורו, ודוד מלכא משיחא בדורו), אלא באים כולם יחד בסמיכות ממש⁹⁴ („מיד“) בכל דור ודור

92 (92) מכילתא בשלח טו, א.

93 (93) ראה שמור"פ ב"ב, ד. שם, ו. זח"א רגג, א.

ש' הפסוקים פ' ויחי. תו"א משפטים עה, ב.

94 (94) אגה"ק הידועה דהבעש"ט - כש"ט בתחלתו. ובכ"מ.

95 (95) להעיר מהאופנים בחתימת הרמב"ם (פוסק ומורה נבוכים): באותיות נפרדות; באותיות מחוברות ול"ז.

96 (96) להעיר שמנחם שמו (סנהדרין צה, ב).

97 (97) ישע"י נא, ד. ויק"ר פ"ג, ג.

86 (86) ברכות נו, ב.

87 (87) רמב"ם סוף הל' איסורי מזבח.

88 (88) בשלח טו, ב.

89 (89) שבת קלג, ב. וש"נ.

83 (83) שער הגלגולים הקדמה כ. לקוטי תורה וספר הליקוטים שמות ג, ד.

84 (84) ראה „קובץ כ"ב שבט“ (שחולק באור לכ"ב שבט כדלקמן הערה 122) ע' 32 ואלך (סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 299 (לעיל ע' 240) ואלך).

85 (85) להעיר ממאחז"ל (תענית ה, ב): יעקב אבינו לא מת . . מה זרעו בחיים אף הוא בחיים.

יחיד⁹⁸ (אנכי ה' אלקיך אשר הוצאתיך גו'"), בכדי ללמדנו שזהו ציווי ולימוד אליו, לכל יחיד:

כשם שהי' במתן-תורה, שיחד עם זה שהי' מאורע חד-פעמי, יש לכך השפעה והמשך בכל הזמנים, באופן ד,מה להלן כו' אף כאן" - כך צריך להיות גם עתה, כשקוראים את הפרשה בתורה, שיש ללמוד מזה החלטות טובות בנוגע לפועל בכל הימים והשבועות והחדשים שלאחרי זה, ובמיוחד - בקשר עם הענין דעשירי ואחד עשר (כנ"ל).

כשם שבמתן-תורה התכנסו כל בני באופן ד,ויחן שם ישראל, כאיש אחד בלב אחד⁹⁹ - כך צריך להיות גם בעבודתו של יהודי, כאו"א מיראל, עליו לכנס את עשר כחות נפשו, ולעשותם מציאות אחת של "צבור" לעבוד את הקב"ה הן בעשר כחותיו הפנימיים (ג' המוחין וז' המדות), והן בכחותיו המקיפים (בחי' אחד עשר), רצון ותענוג - "בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך"¹⁰⁰.

ולכל לראש - להוסיף בלימוד התורה "באימה ובראה וברתת וביעז", בידעו שבעת שלומד תורה ה"ז בהתאם לעשר כחות נפשו, וגם - הוא אומר את "דבר ה' ממש שנאמר למשה מסיני"¹⁰¹!

ועוד ועיקר: שכ"א יקבל על עצמו להשפיע (בימים הסמוכים הבאים) עכ"פ על עוד עשרה יהודים בכל עניני תורה ומצוות, ולפעול בזה גם - בכל הכחות, הכחות הפנימיים והכחות המקיפים שלו.

וכאמור, שזוהי הוראה לכל אחד ואחת

מישראל בדורנו, אנשים נשים וטף, כולל ובמיוחד ומתחיל מאלו הנמצאים כעת כאן בבית הכנסת ובית המדרש ובית מעשים טובים דכ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, ה"מקדש מעט . . . בית רבינו שבבבל"¹⁰², שהוא ה"בית חיינו" דכל בני הנמצאים במקום זה וכל בני" בכל הדור כולו, שכן "הנשיא הוא הכל"¹⁰³, ממנו נמשכת השפעת החיות לכל הדור כולו בכל קצוי תבל, ובמילא מובן שביה"כ וביהמ"ד ובית מע"ט שלו הוא "בית חיינו, ובפרט ע"י השפעתו מתורת חיים ומצוות (שעליהן נאמרו¹⁰⁴ "והי בהם"), ש"הם חיינו ואורך ימינו"¹⁰⁵.

ועי"ז שבנ"י הנמצאים כאן מראים דוגמא חי' כיצד יש לנהוג לפי הוראות נשיא דורנו - נמשכת ההשפעה והחיות מבית זה [ובפרט שמוסיפים כעת שיפורים ושיפוצים בבית - עד כמה ששייך בעוה"ז התחתון] עד לבנ"י בכל קצוי תבל, עד - לכל העולם כולו.

ועוד והוא העיקר - שתיכף ומיד ממש, באה הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש, והביה"כנס" וביהמ"ד ובית מע"ט יחד עם כל הבתי כנסיות ובתי מדרשות ובתי מע"ט עולים, יחד עם כל בני", "בנערניו ובזקניו גו' בבניו ובבנותינו"¹⁰⁶, בארץ הקודש, בירושלים עיר הקודש, להר הקודש, ולבית המקדש השלישי והמשולש.

ותיכף ומיד ממש, עם כל הפירושים שבוה, מתחיל מהפירוש הפשוט - מיד עתה ממש.

102 מגילה כט, א. וראה בארוכה קונטרס בענין מקדש מעט זה כו' (סה"ש תשנ"ב ח"ב ע' 465 (לקמן ע' 399) ואילך).
103 פרש"י הוקת כא, כא.
104 אחרי יח, ה.
105 נוסח ברכת אהבת עולם תפלת ערבית (ע"פ נצבים ל, כ).
106 בא י, ט.

ממקיפים והן מפנימיים, ולכן יש בכחו לחברם ולאחדם, את כל חמשת השמות יחד בגלוי.

וענין זה נפעל בגלוי ע"י התורה (כידוע⁷³ שע"י אורייתא מתגלה איך ש"ישראל וקוב"ה כולא חד"), אשר גם בתורה ישנם ב' דרגות אלו וחיבור שניהם [ע"ד ב' הדרגות תורה דעשרת הדברות ואחד עשר (אנכי, "מיוחד שבעשרה"), וכ"ב אותיות התורה המחברות אותם]: נגלה תורה - חיות (פנימי), ופנימיות התורה - ריח"ז (מקיף), "סוד טעמי ומסתר צפונותי"⁷⁵, שגליא דאורייתא מקשרת גליא דנשמה עם גליא דקוב"ה וסתים דאורייתא מקשרת סתים דנשמה עם סתים דקוב"ה⁷⁶; וע"י חיבור שניהם יחד ("חי" מושקא") - בכח העצם (שלמעלה מסתים וגליא) - נעשים הם מציאות אחת בגלוי, שגם סתים תורה וסתים דנשמה וסתים דקוב"ה - עד עצמותו ומהותו ית' - באים בגלוי ממש, בגליא דקוב"ה, גליא תורה וגליא דנשמה,

[ובלשון הכתוב בריש פ' משפטים - "ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם", שגם "תשים" מלשון סימה (ואוצר)⁷⁷ שבתורה - פנימיות התורה (שמצד עצמה היא סתומה וגנוזה) נמצאת באופן גלוי ("ואלה"), עד באופן של "לפניהם", לפנימיותם⁷⁸, "כשולחן הערוך ומוכן

73 ראה זהר שם. המשך תרס"ז ע' רלה. לקו"ש ח"ח ע' 409 ואילך. סה"מ מלוקט ח"ג ע' קנג ואילך. וש"נ.
74 ראה אות"ת תשא (כרך ו) ע' א'תתקמג.
75 פרש"י שה"ש א, ב.
76 ראה זהר שם. לקו"ת ויקרא ה, ג. נצבים מו, א. ובכ"מ.
77 ירושלמי ע"ז פ"ב סוף ה"ז ובפ"מ שם.
78 תו"א משפטים עה, ג. תו"ח שם תט, רע"א. ועוד.

לאכול לפני האדם"⁷⁹). י. עפ"ז יובן הכח שיש לנו לפעול את החידוש שניתוסף לאחר כ"ב שבט - שגם העולם (עשר) יהי' מוכן ומוכשר לקבל את הגילוי דאחד עשר (שלמעלה מעולם), דירה לו יתברך בתחתונים בתכלית השלימות, בגאולה האמיתית והשלימה:

ע"ז שעצם הנשמה של יהודי (שהיא "כולא חד" עם עצמותו ית') נמצאת בגלוי בעשר כחות הנפש הפנימיים שלו (כמרומו בשם הנפטרות, נוסף להרמו במספר היום - כ"ב לחודש אחד עשר, כנ"ל ס"ח), ה"ז נותן לו גם את הכח לפעול בעולם, עד בכל סדר ההשתלשלות (שמתבטא בעשר), את ההמשכה והגילוי דאחד עשר, "אנת הוא חד ולא בחושבן", כך שכל העולם - תחתונים מצד ענינם הם - יהי' דירה לו יתברך, לו לעצמותו⁴⁴.

יא. ע"פ הנ"ל יובן מדוע החידוש (דכ"ב שבט) מתבטא דוקא בנוגע (להסתלקותה של) בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו:

כשם שבגאולת מצרים, אמרו חז"ל⁸⁰ ש"בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נגאלו ישראל ממצרים", כמו"כ הוא גם בנוגע להגאולה העתידה לבוא (שעלי' כתובי⁸¹ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"), שתהי' בשכר ובזכות נשים צדקניות שבאותו הדור, כמארו"ל⁸², "אין הדורות נגאלים אלא בשכר נשים

79 פרש"י ר"פ משפטים.
80 סוטה יא, ריש ע"ב. שמו"ר פ"א, יב. וראה במדב"ר פ"ג, ו.
81 מיכה ז, טו.
82 יל"ש רות רמז תרו בסופו (ממדרש ווטא רות).

ובכללות - בהחמשה שמות שנקראו לה (להנשמה), נפש רוח נשמה חי' יחידה⁶⁶ - "חי" קאי על נר"נ (פנימיות), ו"מושקא" (ריח) קאי על חי' יחידה (מקיפים). ובפרטיות יש לומר - ש"חי" קאי על חי' שבנשמה (מקיף הקרוב אל הפנימי), ו"מושקא" - יחידה⁶⁶ (מקיף דמקיף, נשמה לנשמה). עד - לעצם הנשמה (שלמעלה מהחמשה) שמות שנקראו לה⁶⁶, שמשם בעצם ממשיך הריח חיות חדשה (והנאה ותענוג) בנפש האדם⁶⁷.

וכאשר שתי תיבות אלו ("חי' מושקא") באות יחד כשם אחד של אדם אחד, ה"ז מורה על חיבור ואיחוד של שני הענינים יחד - שהגילוי דמקיף ועצם הנשמה (אחד עשר, כנגד י"א סממני הקטורת) נמשך ומתלבש (לא רק באופן מקיף, כפי שזה ע"י ריח בלבד, אלא גם) באופן פנימי בהגוף ובעשר הכחות הפנימיים.

ויש לומר, שזה בא מבחי' יחידה שבנשמה כפי שהיא דבר אחד עם היחיד שלמעלה - "יחידה לייחדך"⁶⁸, ויתירה מזו - מעצם הנשמה ("לה") כפי שהיא דבר אחד עם עצמותו יתברך, "ישראל וקוב"ה כולא חד"⁶⁹ - שהוא נעלה הן

66 ולהעיר שהר"ת של שם הנפטרות (חי' מושקא שניאורסאהן) הוא "חמש". וראה גם ס' השיחות תשמ"ח ח"א ע' 274.

67 ב"ר פ"ד, ט. דב"ר פ"ב, לו. וראה ע"ח שער דרושי אבי"ע פ"א. שער הגלגולים בתהלתו. ועוד.

68 ראה אוה"ת חנוכה (כרך ה) תתקסב, א.

69 ראה סה"מ תרצ"ו ס"ע 56. וש"נ.

70 ראה ד"ה והוא כתתן שם. המשך תער"ב שם פרי"ג. פרי"ח.

71 נוסח הושענות דיום ג', וראה לקו"ת פ' ראה כה, א. כז, א. ובכ"מ.

72 ראה חז"ג עג, א.

ויש לומר שב' ענינים אלו מרומזים בב' השמות, "חי' מושקא": "חי" קאי (בעיקר) על החיות הפנימי, שמחי' את הגוף בדרך התלבשות פנימית. ו"מושקא" - שזהו מין ריח בשמים⁶⁸ (ומברכין עליו בורא מיני בשמים⁶⁹), ולכמה דיעות⁷⁰ ה"ז א' מ"א סממני הקטורת (מור) - קאי על מקיף הנשמה, כידוע שריח הוא ענין של מקיף (לא כמאכל שטועמים אותו והוא נכנס בפנימיות ונעשה דם ובשר כבשרו⁷¹), וריח משיב את הנפש⁷² [שלבן מברכים, "בורא מיני בשמים" במוצאי שבת, "כדי להשיב את הנפש שהיא דואבת ליציאת השבת בשביל הנשמה יתירה שהלכה כו"⁷³], כי ריח (שמגיע למקיף הנשמה) יש בכחו להמשיך חיות חדשה בהגוף⁷⁴. עד יתירה מזו - הנשמה נהנית מן הריח⁷⁵.

58 ראה סה"ש תש"נ ח"א ע' 297 הערה 97.

59 ברכות מג, א. וגירסת הר"ף ורבינו יונה ברכות שם: ממושקא.

60 רמב"ם הל' ברכות רפ"ט. הל' כלי המקדש פ"א ה"ג. ראב"ע תשא ל', כג. ועוד - נסמן בשה"ש שם. וראה שו"ע אדה"ז או"ח סרצ"ז ס"ג.

61 תניא פ"ה (ט, ב).

62 ראה תו"א תולדות כ, רע"ד. שם (בהוספות) קיז, ב. הנסמן בשה"מ מלוקט ח"ב ע' רטז הערה 52.

63 רשב"ם ותוס' פסחים קב, סע"ב. תוד"ה כי - ביצה לג, ב. שו"ת הרשב"א ח"ג ס"צ. שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס רצו [ושם, "טוב להניח חתיכת מור בתוך מיני ריחות שמברכים עליהם בורא מיני בשמים (בהבדלה במוצש"ק) כו"ף]. ועוד. - וראה לקו"ש הל"א ע' 191 ואילך. וש"נ.

64 ראה בכל זה (החילוק בין מאכל וריח, קרבנות וקטורת, ריח המאכל וריח בעצם) - עטרת ראש שער יוה"כ בסופו. שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו פ"ג ופכ"ה. ד"ה והוא כתתן תרני"ז פ"א (ע' קסב) ואילך. ד"ה ביום השמע"צ וד"ה וירח ה' עדר"ת (המשך תער"ב ח"א פרי"ג ואילך).

65 לקו"ש ח"ה ע' 402. ועוד.

66 ברכות מג, ב.

משיחות ש"פ יתרו, כ"ף שבט, וליל ויום ב' פ' משפטים, כ"ב שבט ה'תשנ"ב

- בקשר עם יום היאָרצייט-הילולא הרביעי של הרבנית הצדקנית מרת ח' מושקא נ"ע ז"ע - תרגום מאידית -

על הגילוי דנפש מישראל, "חלק אלוקה ממעל ממש"⁶, בהגוף - שזהו ההעלם הכי גדול שיכול להיות ר"ל - הרי הכוונה בכך היא (כמו בכל ירידה) שזה יפעל אח"כ עלי' עוד יותר גדולה, ובכל שנה (ביאָרצייט) מתוספת עלי' עוד יותר נעלית (שלא בערך להעליות שלפני זה), הן עלי' בהנשמה, והן באלה שנמצאים נשמות בגופים למטה (שהי' להם קשר עם נשמה זו), שמתוסף להם באריכות ימים ושנים טובות, מלאים בתורה ומצוות ובמעשים טובים.

ועוד ועיקר - העלי' שנפעלת בגאולה האמיתית והשלימה, הן העלי' של הנשמה - ע"י "הקיצו ורננו שוכני עפר"⁷, כידוע⁸ שתכלית השלימות (גם דהנשמה) הוא דוקא נשמות בגופים בתחיית המתים, והן בבנ"י שהיתה להם שייכות עם נשמה זו - כמ"ש "בלע

א. כ"ב בחודש קשור עם ברכה, כמורמו במספר כ"ב - אותיות "בך", שרומזו על "בך יברך ישראל"⁹, ז.א. שזהו יום שממנו, על-ידו ואתו מתברכים בני ישראל בכל עניניהם.

יתירה מזו: (היום של) "בך" בעצמו מבורך הוא, כמובן מפשטות הפירוש (הכתוב) ב"בך יברך ישראל", ש"בברכתם" (של אפרים ומנשה) מתברכים כל בני, ועד"ו בנדו"ד, שיום זה ("בך") גופא הוא מבורך, ועי"ז "יברך ישראל", כל בני ישראל. "בך" היא ברכה כזו שממנה באים ברכות נוספות, עוד ברכה ועוד ברכה, עד אין קץ ו"עד סוף כל העולם"¹⁰ (כולל - הסוף של (עולם מלשון) העלם והסתרי).

ב. וכמו"כ מובן בנוגע ליום היאָרצייט דכ"ב שבט, שזהו יום ברכה, שממנו מתברכים כל בני - "בך יברך ישראל":

אצל בני ישראל, יאָרצייט קשור עם עלי'. כפי שמודגש בהמנהג דאמירת קדיש ביום היאָרצייט, בגלל עלי' חדשה ועלי' שלא בערך שמתוספת אז בהנשמה¹¹.

הגם שיאָרצייט הוא היום שבו היתה הסתלקות הנשמה מן הגוף, העלם והסתר

1) ויחי מה, ב.

2) לשון חז"ל - כתובות רפ"ט. זבחים לו, ב. ועוד.

3) ראה לקו"ת שלח לו, ד. ובכ"מ.

4) ראה לקו"ש חכ"ו ע' 329 ואילך. וש"נ. וראה גם ספר השיחות תשמ"ט ח"א ע' 176 ואילך.

5) תניא רפ"ב.

6) ראה מכתב כ"ק מו"ח אדמו"ר (אגרות קודש שלו ח"ג ע' קמג ואילך), שע"י התפלה לעילוי נשמת כו', הנה בזה גורמים נחת רוח לנשמות העולות, ואשר בגלל זאת הנה נשמות כו' מעוררים רחמים בעד יוצאי הלציהם כו' להיות נמשך להם שפע ברכה בגשמיות וברוחניות. וראה שיחת ש"פ שמות תשמ"ט ס"ז; ש"פ יתרו, כ"ב שבט תשמ"ט ס"א (ס' השיחות ח"א ע' 182; ע' 235).

7) ישע"י כו, יט.

8) ראה בארוכה מכתב כ"ה אלול תש"נ (סה"ש תנש"א ח"ב ע' 864 ואילך). וש"נ.

9) ישע"י כה, ח. משנה סוף מו"ק. וראה גם סה"מ מלוקט ח"ב ע' רעז ואילך. וש"נ.

המות לבצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים", ומובן, שכאשר "ומחה . . דמעה" נעשה ע"י הקב"ה עצמו ("ומחה ה' אלקים דמעה"), ה"ז לא רק מבטל את הדמעה שהיתה לפני זה (כפשוטו ענין המחיה), אלא שע"י נפעלת הוספה בעלי, כמובן גם מהפירושו¹⁰, ש"דמעה" בגימטריא קי"ט, והכוונה בזה, שחסר אחד מהק"כ צירופי שם אלקים¹¹, וע"י "ומחה ה' אלקים דמעה" נעשית השלימות דק"כ (הגימטריא של "דמעה" עם הכולל) - "והיו ימיו מאה ועשרים שנה"¹², כפי שהי' אצל משה רבינו - "בן מאה ועשרים שנה אנכי היום"¹³, "היום מלאו ימי ושנותי"¹⁴, מילוי ושלימות דימים ושנים הן בגשמיות והן ברוחניות, וההמשך בזה עד - בחיים נצחיים¹⁵ בגאולה האמיתית והשלימה.

ג. ענין זה [העלי' שנפעלת ע"י ההסתלקות] מודגש במיוחד בהיאצרייט של בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בכ"ב שבט, אשר נוסף על זכותה היא, יש לה גם הזכות של אבי' [ובפרט שלבת ישנה שייכות מיוחדת עם האבי'¹⁶], והיא התחנכה על ידו וכו':

(10) ראה מאורי אור מערכת דמעה (אות ד' סעיף יז). לקו"ת צו יג, ריש ע"א. ספר הליקוטים דא"ח צ"צ ערך דמעה. ועוד. וראה גם סה"ש תש"נ ח"א ע' 68 ואילך.

(11) ראה תשובות וביאורים ס"ו (ע' 23 ואילך). וש"נ.
(12) בראשית ו, ג.
(13) וילך לא, ב.
(14) פרש"י עה"פ. מר"ה יא, א. וש"נ.
(15) ראה סה"מ מלוקט שם ע' רפ. וש"נ.
(16) ראה נדה לא, סע"א (הובא בפרש"י ר"פ תוריע). וראה, "היום יום" כח אייר. וראה גם ס' השיחות תשמ"ח ח"א ע' 273. תשמ"ט ח"א ע' 234.

נשיא הדור - נשיא מלשון התנשאות - מגב' ומנשא את כל הדור, שכן "הנשיא הוא הכל"¹⁷. וזוהו מובן בנוגע לבתו, שכל עניני' - כולל ובמיוחד הסתלקותה - פועלים עלי' בכולם.

ובפרט שהיא צייט שלה (בכ"ב שבט) חל באותו חודש (שבט) כהיאצרייט של אבי' כ"ק מו"ח אדמו"ר (בעשירי בשבט), אשר העלי' וההתנשאות דנשיא דורנו נמצאות בגלוי יותר ביום ההילולא שלו, כידוע¹⁸ שאז עולים, "כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו" וזה בא בגילוי למטה, עד ש"פועל ישועות בקרב הארץ"¹⁹.

עד לשלימות העלי' וההתנשאות - בהנשמות למעלה ובכל בני' למטה - בגאולה האמיתית והשלימה, כנ"ל.

ובפרט שדורנו זה הוא הדור האחרון של הגלות והדור הראשון לגאולה - כפי שכ"ק מו"ח אדמו"ר בעל ההילולא הכריז והודיע כמ"פ, שכבר סיימו הכל ועכשיו צריכים רק לקבל את משיח צדקנו בפועל ממש - במילא מובן, שאם בינתיים הי' ענין של הסתלקות, כפי שהי' בכ"ב שבט ארבע שנים לפני זה (שנת ה'תשמ"ח), ה"ז אך ורק בכדי לפעול את העלי' היחידה שנתורה - העלי' דהגאולה האמיתית והשלימה.

עפ"ז מובנת הברכה ביום כ"ב שבט - "בך יברך ישראל" - הברכות שנמשכות לישראל, לכאו"א מישראל ולכלל ישראל. ובמיוחד - לנשי ובנות ישראל, ובפרט ע"י שמתנהגות ע"פ הוראותי' ובדוגמתה. ברכות בכל הענינים - הן בגשמיות והן ברוחניות, ובגשמיות

(17) פרש"י תוקת כא, כא.

(18) תניא אנה"ק סכ"ז סכ"ח.

(19) תהלים עד, יב.

וקוב"ה כולא חד"⁵³, כמרומז במספר כ"ב אותיות "בך" - שקאי על הקב"ה ("בך בהקב"ה"⁵⁴), עצמותו ית', בך בעצמותך⁵⁵, אשר ע"י כ"ב אותיות התורה נעשה יהודי מאוחד עם "בך", עצמות א"ס ב"ה⁵⁶. וזה נמשך בכל עניניו ופרטיו (שבאים לידי ביטוי בבחי' עשר, עשר כחות הנפש וכו') באופן של "בך יברך ישראל", שישראל (כל כאו"א מישראל וכלל ישראל) מתברכים בכל הברכות - מ"בך", בעצמותך.

ט. ויש לומר שזה מרומז גם בשם הנפטר - "חי' מושקא":

"חי" (מלשון חיים) מרמז וקאי על כללות חיי הנשמה (חלק אלוקה ממעל ממש), שנמשך ממקור החיים בעצמותו ית'.

בחיות (הנשמה) גופא ישנם בכללות ב' דרגות⁵⁷: (א) חיות פרטי (פנימי) - אור וחיות הנשמה אשר מתלבשת באופן פנימי ופרטי בהגוף (ובכחות הפנימיים), ו(ב) חיות כללי (מקיף הנשמה) - שלמעלה מהתלבשות (באופן פנימי) בהגוף (ובכללות) - ה"ז מתבטא בכחות המקיפים, רצון ותענוג.

(53) תניא פ"ד ורפכ"ג בשם הוהר. וראה זהר ח"א כד, א. ח"ב ס, א. תקו"ז ת"ו (כא, ב). תכ"ב (סד, א). לקו"ת נצבים מו, ב. ועוד.

(54) שהש"ר שם.

(55) ראה אוה"ת (כרך ד) דרושים לסוכות ע' א'תסס. סה"מ תש"א ע' 94. תרפ"ח (תש"ח) ע' קסה (ע' 250). מלוקט ח"ג ע' רטו. וראה תו"א בשלח סד, סע"ב. שער האמונה ספנ"ו (צ, א). מאמרי אדהאמ"צ ויקרא ח"א ע' שפד.

(56) ראה סה"מ תרפ"ח (תש"ח) ותש"א

שבהערה הקודמת.

(57) ראה המשך ר"ה תרס"ג (ע' ב ואילך),

תש"ח (ע' ד ואילך). סה"מ תש"ע' 31 ואילך.

עוד יותר - שאותו זכר לאחרי סיום עבודת כל הבירורים, ואף כבר "צחצחו את הכפתורים" וכו', וצריכים רק להיות מוכנים לקבלת משיח צדקנו - השלימות דאחד עשר (לגמרי שלא בערך לעשר), שפועל את החיבור והאיחוד דעשר (מצד ענינו הוא) ואחד עשר (מצד ענינו הוא) - כמרומז בכ"ב שבט:

כ"ב הוא אחד עשר בכפליים (אחד עשר יום מיום האחד עשר בחודש האחד עשר). זאת אומרת שבימי החודש עצמם - יש ב' פעמים אחד עשר (נוסף לכך שזהו בחודש אחד עשר). ויש לומר שזה מבטא את תכלית השלימות דאחד עשר (התאחדות עשר עם אחד עשר), שגם בדרגת הגילויים ובדרגת המשפיע (יום) יש הן אחד עשר כפי שזה מעלה את העשר (תחתונים), והן אחד עשר מצד עצמו, מצד עצם המשפיע - אחד עשר בטרתו ממש, מצד עצמותו יתברך, וכן - חיבור שניהם יחד.

ז.א. שלאחרי שישנה השלימות דעשר ואחד עשר (בחודש האחד עשר), שלימות העבודה דבנ"י למטה להמשיך בחי' אחד עשר בעשרת הדברות (שניתנו מלמעלה במתן תורה), נוסף עוד פעם, אחד עשר יום מחורב"⁵⁸ - הגילוי ד"בך" כנגד כ"ב אותיות התורה⁵⁹.

ויש לומר שזה מורה על הדרגא העליונה שבתורה כפי שהיא קשורה עם אחד עשר, ואחד עשר בכפליים (שלמעלה גם מאחד עשר עצמו), שלמעלה מתורה כפי שהיא מתבטאת בעשרה (עשרת הדברות) - תורה כפי שהיא חד עם עצמותו יתברך, "אורייתא

(52) ראה שהש"ר פ"א, ד (קרוב לסופו): בך

בכ"ב אותיות שכתבת לנו בתורה, ב' תרין כ'

עשרין, הרי בך.

הנברא הוא (דבר אחד עם ה) יש האמיתית⁴⁶.
ויש לומר שב' הענינים האחרונים הם כנגד ב' דרגות ב', אחד עשר" גופא: אחד עשר שעדיין יש לו ערך ושייכות לעשר (ולכן יש ל', אחד עשר" פעולה על דרגת עשר אם באופן של ביטול (כפי שהי' במ"ת), או באופן שעשר מצ"ע נשאר סו"ס מציאות נפרדת מאחד עשר); ואחד עשר שרומז על עצמותו ית' - ,אנת הוא חד ולא בחושבן" - שהוא לא בערך לגמרי לעשר ולאחד עשר, ולכן יש בכחו לחבר ולאחד את שניהם בשלימות.
ה. ועפ"ז יש לומר החילוק בין ג' התקופות הנ"ל:

יום העשירי בחודש האחד עשר קאי על סיום וגמר העבודה של בירור ה"שיריים" האחרונים של הגלות, "לצחצח את הכפתורים". ובסגנון האמור: גמר ושלימות העבודה במשך הדורות להמשיך, "אחד עשר" ב', עשר", אבל באופן שעדיין ישנם ב' ענינים נפרדים (מצד גדר התחתונים): עשירי מצד הימים ואחד עשר מצד החדשים - כי הדרגא דאחד עשר (וידבר אלוקים גו"י" שלמעלה מעולם) עדיין לא חדרה לגמרי בעולם (עשר), במילא יש אמנם החידוש

46 ע"ד החידוש ד, אין עוד מלבדו" (ואתחנן ד, לה) לגבי "אין עוד" (ואתחנן שם, לט), ש, אין עוד" שולל לגמרי מציאות הנבראים, שאין שום מציאות כלל" (ד"ה ולקחתם שם), היינו, ביטול הנבראים לגבי בחי' אחד עשר, משא"כ, אין עוד מלבדו" פירושו (שרק) בלעדו "אין עוד" אבל "עמו" ישנה מציאות (ראה גם לקו"ש חכ"ה ע' 202 הערה 86). ואולי יש לומר גם באופן אחר: אין עוד מלבדו" מורה שיש (עמו) "עוד" מציאות, היינו שעדיין ישנו חילוק בין "עשר" ו"אחד עשר". ולמעלה מזה הוא "אין עוד" שמורה על התאחדות גמורה בין מציאות (העולם) ועצמותו ית' ("עשר" ו"אחד עשר"), כך ש, אין עוד" מציאות (אפילו "עמו").

(חודש) דאחד עשר, אבל העבודה הגלו' (מצד הימים, ענין האור והגילוי⁴⁷) מתבטאת עדיין בדרגא של עשר [כמבואר במ"א⁴⁸ שתוכן העבודה דכ"ק מו"ח אדמו"ר בחיים חיות בעלמא דין התבטא בגילוי דעשירי].

היום למחרתו - יום אחד עשר לחודש אחד עשר - מציין שנוסף ולאחרי העבודה דיום עשירי בחודש אחד עשר, משיגים ומתעלים (ע"פ הכלל ד, מעלין בקודש⁴⁹) גם להגילוי (יום) דאחד עשר, ובאופן כזה שזה מעלה גם את הגילוי דיום העשירי להדרגא ד, אחד עשר יום⁵⁰. אזי ישנו אחד עשר, הן מצד החודש (חודש אחד עשר) והן מצד היום והגילוי (יום אחד עשר)⁵¹, אחד עשר הן כפי שזה נמשך למקבל (לבנה, חודש), והן כפי שזה מצד המשפיע (חמה, יום)⁵². אבל כ"ז הוא בדרגא דאחד עשר ששייך ובערך לעשר.

בזה גופא מגיעים אח"כ לדרגא גבוהה

47 ס' השיחות תש"נ ח"א ע' 235 ואילך.

48 ברכות כה, א. וש"נ.

49 ל' הכתוב - דברים א, ב.

50 ולהעיר מהשייכות דחודש האחד עשר ל, ביום עשתי עשר יום (לחודש הראשון) נשיא לבני אשר" (נשא ז, עב) [להדעות שהשייכות דהנשיאים לחדשי השנה היא כסדרם בחנוכת המשכן (קה"י ערך אות יו"ד ערך י"ב חדשים וי"ב שבטים, ובאות ש' ערך שבט. בני יששכר מאמרי חודש שבט מאמר א' בסופו)]. ויש לומר, שיום אחד עשר בחודש הראשון (ניסן) קשור עם התחלת הגילוי - "הלידה" - של בחי' אחד עשר (וראה שיחת שבת הגדול ערב י"א ניסן תשמ"ט (סה"ש ח"ב ע' 389 ואילך)), כידוע שבחודש ניסן היתה לידת עם ישראל (ראה יחזקאל טו. וראה תו"א ר"פ וארא. תו"ח שם צו, ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ עז, סע"ב ואילך. ועוד); ויום אחד עשר בחודש אחד עשר קשור עם שלימות הגילוי של אחד עשר, באופן של נשיאות בגלוי.

51 ראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 19-317 (לעיל ע' 258-60).

בפרשת השבוע (יתרו), פרשת מתן תורה, אודות שני האופנים בעשרת הדברות - ה"דברות הראשונות" שנאמרות ע"י הקב"ה (וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמר²²) וה"דברות האחרונות" שנאמרו ע"י משה רבינו (במשנה תורה²³):

"וידבר אלוקים את כל הדברים האלה לאמר" במתן תורה ניתן הכח לבני ישראל לעשות דירה לו יתברך בתחתונים²⁴ - שבתחתונים יהי גילוי עצמותו ית' בעצמותו ומהותו.

ולזה נדרשים שני ענינים: (א) הגילוי דעצמותו ית', (וב) ההמשכה בתחתונים [ובפרטיות יותר: (א) דירה לו יתברך (אבל כביכול לא הוא יתברך עצמו), (וב) הגילוי דעצמות בעצמו, וידבר אלוקים גו"י]. ולכן היו בעשרת הדברות שתי המעלות: ה"דברות הראשונות" שנאמרו ע"י הקב"ה נותנים את הכח לפעול את ההמשכה מעצמותו ית', וה"דברות האחרונות" שנאמרו ע"י משה נותנים את הכח להמשיך זאת בתחתונים מצד ענינם הם (לא ע"י ביטול מציאותם מצד תוקף הגילוי מלמעלה).

ועד"ז בה"דברות הראשונות" עצמן היו ע"ד ב' ענינים אלו: (א) הגילוי דאחד עשר ("מיוחד שבעשרה" . שהוא אחד שהוא ראש לכל הדברות, אנכי²⁵ ה' אלוקיך²⁶), בחי' "אנת הוא חד ולא בחושבן"²⁷, בחינת פנימיות הכתר עד עצמותו ומהותו ית' שלמעלה מעשר

וברוחניות גם יחד, וברכות כאלה, שמכל ברכה נפעלת עוד ברכה ועוד ברכה עד אין קץ.

*

ד. מכיון שהיאֶרצייט דכ"ב שבט קשור עם כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו (אבי הנפטר), ובפרט (כנ"ל) שזה חל באותו חודש (שבט) של יום ההילולא שלו (כש"כ כל מעשיו ותורתו ועבודתו" עומדים בגלוי) - מובן שליום זה יש שייכות עם כללות עבודתו של נשיא דורנו (ובמילא) של כל הדור כולו (כי "הנשיא הוא הכל" ו"בתר רישא גופא אויל²⁰).

ביחד עם זה מובן, היות שההסתלקות דכ"ב שבט היתה כו"כ שנים לאחר ההסתלקות של אבי', כ"ק מו"ח אדמו"ר, וזה חל ביום אחר בחודש, מאוחר יותר מיום ההילולא דיו"ד שבט - יש בו איפוא ענין מיוחד, בהמשך ובהוספה ליום ההילולא שלו.

ויש לומר שזה מרומז גם במספר החודש (שבט) - חודש האחד עשר, ובמספר היום בחודש - כ"ב (שבט), שבא בהמשך ובהוספה לעשירי בחודש, יום ההילולא של נשיא דורנו, כדלקמן.

ומזה צריכים להפיק לימוד בעבודה של דורנו במיוחד - להיותו הדור של נשיא דורנו (ש"הנשיא הוא הכל"), ובמיוחד - לימוד בנוגע לעבודתן של נשי וננות ישראל, להיותן קשורות עם היאֶרצייט של בתו של נשיא דורנו,

ובפרט שבימים אלו - בסמיכות לכ"ב שבט - מתקיים כינוס השלוחות העולמי (וסימום הוא ביום כ"ב שבט). וכדלקמן.

ה. ויובן זה ע"פ האמור לעיל²¹

20 עירובין מא, א.

21 סה"ש תשנ"ב ח"ב ע' 331 (לעיל ע' 272)

ואילך. וש"נ.

22 פרשתו (יתרו) כ, א.

23 ואתחנן ה, ו ואילך.

24 ראה תנחומא נשא טו. שם בחוקותי ג.

במדב"ר פי"ג, ו. תניא רפ"ו.

25 פרשתו כ, ב.

26 שמו"ר פמ"ב, ה.

27 תקו"ז בהקדמה יז, א.

ספירות, ו(ב) גילוי זה נמשך בעשרת הדברות (כולל כפי שאנכי הוא אחד מהעשרה), כפי שהתורה קשורה עם סדר השתלשלות שמיסוד במספר עשרה (עשר ספירות, עשרה מאמרות²⁸). עד שהוא פעל גם בסדר השתלשלות עצמו, עד בעולם הזה התחתון (כדברי חז"ל²⁹ שהקול ד"אנכי הוי"ו הגיע מכל ד' רוחות העולם ומשמים וארץ, ו"צפור לא צוות עוף לא פרח שור לא געה כו"³⁰).

אמנם, במתן תורה הגילוי ד"וידבר אלקים גו"ו" הי' מצד למעלה (ו"אני המתחיל שנאמר³¹ וירד הוי"ו על הר סיני³²), ו"ידבר אלקים גו"ו", ולכן הגילוי בתחתונים הי' רק לפי שעה [ו"במשוך היובל" (כאשר נסתלקה השכינה מהר סיני) אזי "המה יעלו בהר"³³, כיון שהר סיני נשאר כמקודם], ובאופן שזה פעל ביטול מציאות התחתון (ו"פרחה נשמתן"³⁴, ועד"ו צפור לא צוות כו") - כי התחתון (בחי' עשר) מצד ענינו הוא - לא יכול הי' להכיל (בשלימות) את הגילוי ד"וידבר אלקים גו"ו" (בחי' אחד עשר);

קיבלו אז את הכח להמשיך אחד עשר גם בעשר, אבל בגלוי (למטה) נשאר (בעיקר) הגילוי דבחי' עשר (של סדר השתלשלות) - עשרת הדברות, משא"כ הגילוי דאחד עשר (ו"ידבר אלקים גו"ו") נתעלם לאחמ"כ (ושמעו דברי תורה מפי משה רבינו), בכדי שגם התחתונים מצד

(28) אבות רפ"ה.

(29) תנחומא שמות כה. שמו"ר פ"ה, ט. הובא בפרש"י פרשתנו כ, ב. וראה תניא פל"ו (מו, א).

(30) שמו"ר פרשתנו ספכ"ט.

(31) פרשתנו יט, כ.

(32) תנחומא וראא טו. שמו"ר פ"ב, ג. ועוד.

(33) פרשתנו שם, יג.

(34) ראה שבת פח, ב. שהש"ר פ"ה, טו [ג].

ועוד.

בכללות ג' דרגות בסיום העבודה של לעשות לו יתברך דירה בתחתונים, המשכת בחי' אחד עשר בבחי' עשר (כי בכדי שזה יהי' בגדרי התחתונים, צ"ל העבודה דרגא אחר דרגא מלמטה למעלה):

(א) העבודה - עד לסיום ושלמות העבודה - בעולם, בדרגת, "עשר", כדי להכין את העולם לקבלת הגילוי ד"אחד עשר" (אלקות שלמעלה מעולם) בלי שיתבטל ממציאיותו (כפי שהי' במתן תורה). אבל בכך מודגש בעיקר ובגלוי הענין ד"עשר", אלא שב"עשר" גופא - כפי שהוא נעשה כלי ל"אחד עשר". ובאופן שעדיין ניכר חילוק בין "עשר" ל"אחד עשר", מהאי טעמא גופא שזה צ"ל בגדרי התחתונים והתחתונים נמצאים עדיין בדרגת, "עשר" (ולא "אחד עשר").

(ב) הגילוי ד"אחד עשר" עצמו, עד ש"עשר" מתעלה ל"אחד עשר". ז.א. ש"אחד עשר" פועל גם ב"עשר", אבל בעיקר מורגש הגילוי ד"אחד עשר" (ו"עשר" נכלל ונעשה חלק מ"אחד עשר").

(ג) שלימות החיבור והיחוד ד"עשר" (מצד ענינו הוא) ו"אחד עשר" (מצד ענינו הוא), שתחתונים מצד ענינם הם נעשים דירה לו יתברך, לעצמותו ית"א⁴⁴. ביתד עם כך שזוהי דירה לו יתברך (אבל היא עדיין דבר נפרד כביכול מהדייר עצמו, בהיותה בדרגת עשר בנפרד מאחד עשר) - נעשית הדירה בתחתונים דבר אחד עם הדייר, ובלשון הידוע⁴⁵: היש

מעשינו ועבודתינו של בני' במשך כל הדורות להמשיך (ע"י עבודת התחתון) את הגילוי דבחי' אחד עשר בעשר, שהתחתונים (בחי' עשר) מצד גדרם הם יהיו מוכנים ומוכשרים לקבלת הגילוי דעצמותו יתברך (אחד עשר).

ויש לומר שזה נרמז ביום ההילולא דכ"ק מו"ח אדמו"ר (כאשר "כל מעשיו ותורתו ועבודתו" נמצאים בגלוי ובשלימות) - יום העשירי בחודש האחד עשר: גילוי האור (יום⁴⁶) דעשירי קשור ומתגלה יחד עם (החודש מלשון) חידוש⁴⁷ דאחד עשר (שלמעלה מסדר השתלשלות). (החודש מלשון) חידוש דאחד עשר נמשך בגילוי האור (יום) דעשירי.

ז. בדורו של נשיא דורנו גופא ישנם כמה שלבים ותקופות, ובכללות - שלושה שלבים: (א) יום עשירי לחודש אחד עשר (י"ד שבט ת"ש י"ד) - סיום התקופה של עבודת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו בחיים חיותו בעלמא דין. (ב) היום למחרתו - יום אחד עשר לחודש אחד עשר (היום השלם הראשון לאחרי ההסתלקות), ובמיוחד בשנת עשתי עשר (תש"א)⁴² - כשהתחיל ההמשך והחידוש של תקופה חדשה ו"נתלו המאורות"⁴³ של הדור השביעי מאדה"ז (או הדור התשיעי מהבעש"ט). (ג) התקופה לאחר הסתלקות בתו של כ"ק מו"ח אדמו"ר ביום כ"ב לחודש אחד עשר (כ"ב שבט תשמ"ח).

ויש לומר, שג' תקופות אלו מבטאות

(40) כמ"ש (בראשית א, ה) "ויקרא אלקים לאור יום".

(41) ראה ראב"ע בא יב, ד. ס' השרשים לר' יונה בן ג'נאח ולהרד"ק ערך חדש.

(42) ראה סה"ש תש"ג ח"א ע' 255 הערה 99.

(43) ראה סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 293-5 (לעיל

ע' 235-7).

(44) ראה סה"מ תקס"ה ח"א ע' תפט. הנסמן

בסה"מ מלוקט ח"ב ע' רמא הערה 32.

(45) ביאורי זוהר (לאדהאמ"צ) בשלח מג, ג ואילך. וראה ד"ה ולקחתם לכם תרס"א (ע' קצו).

ענינם הם - יוכלו להכיל זאת.

שלימות הכוונה היא, שבני ישראל על ידי עבודתם בכח עצמם (לא באמצעות הגילוי מלמעלה ד"וידבר אלקים גו"ו") - בהיותם בהתלבשות בתחתונים (אזלת לקרתא הלך בנימוסי³⁵) - ימשיכו את הגילוי דאחד עשר בעשר, ע"י עשיית התחתונים (עשר) כלי מוכשר לקבלת הגילוי ד"אחד עשר", ע"י שלומדים תורה עם כח הדיבור הגשמי שלהם באופן ד"תען לשוני אמרתך"³⁶ ("לאמר" את דבר ה' ממשיך) ועושים את עבודתם בעולם באופן שהתחתונים עצמם נעשים כלי ודירה לו יתברך. שע"י נמשך הגילוי דאחד עשר בעשר באופן של קביעות ונצחיות - כפי שהי' בשלימות הגילוי בגאולה האמיתית והשלימה - כיון שהוא מגיע (לא מצד כח למעלה, אלא) ע"י התחתונים מצד ענינם וגדרם הם.

ו. עפ"ז יובן חידושו של דורנו זה - הדור של כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו: דובר ריבוי פעמים שהחידוש והעילוי הנפלא של דורנו - הדור האחרון של הגלות והדור הראשון לגאולה (כנ"ל ס"ב) - שבו הוא גמר וסיום ד"מעשינו ועבודתינו"³⁸ של בני' במשך כל הדורות שלפני זה, לסיים את הבריורים האחרונים בגלות, ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁹ - "לצחצח את הכפתורים" (צופצוץ די קנעפאלעך); עבודתינו מתבטאת בהבאת הגאולה בפועל עבור דורנו ועבור כל הדורות שלפני זה!

זאת אומרת, שבדור זה מסיימים את

(35) שמו"ר פמ"ז, ה. ועוד.

(36) תהלים קיט, קעב.

(37) ת"א פ' פרשתנו טו, ב.

(38) תניא רפ"ז.

(39) שיחת שמח"ת תרפ"ט.